

Vandring i Hagbynäs

- en undersökning av rum och människans rörelse i ett kulturlandskap.

	s.
Abstract	7
Sammanfattning	9
Bakgrund	11
Undersökning och syfte	11
Landskapet	12
Staden	14
Vandringsleden	16
Referensprojekt	18
Platsläsning	20
Koncept	30
Skissprocess	32
Vandring i Hagbynäs Kulturlandskap	36
- Ut i vass	43
- Utsikt	55
- Vila	67
- Upptäcka i våtäng	79
Reflektion	91
Källor	95
Bilagor	96

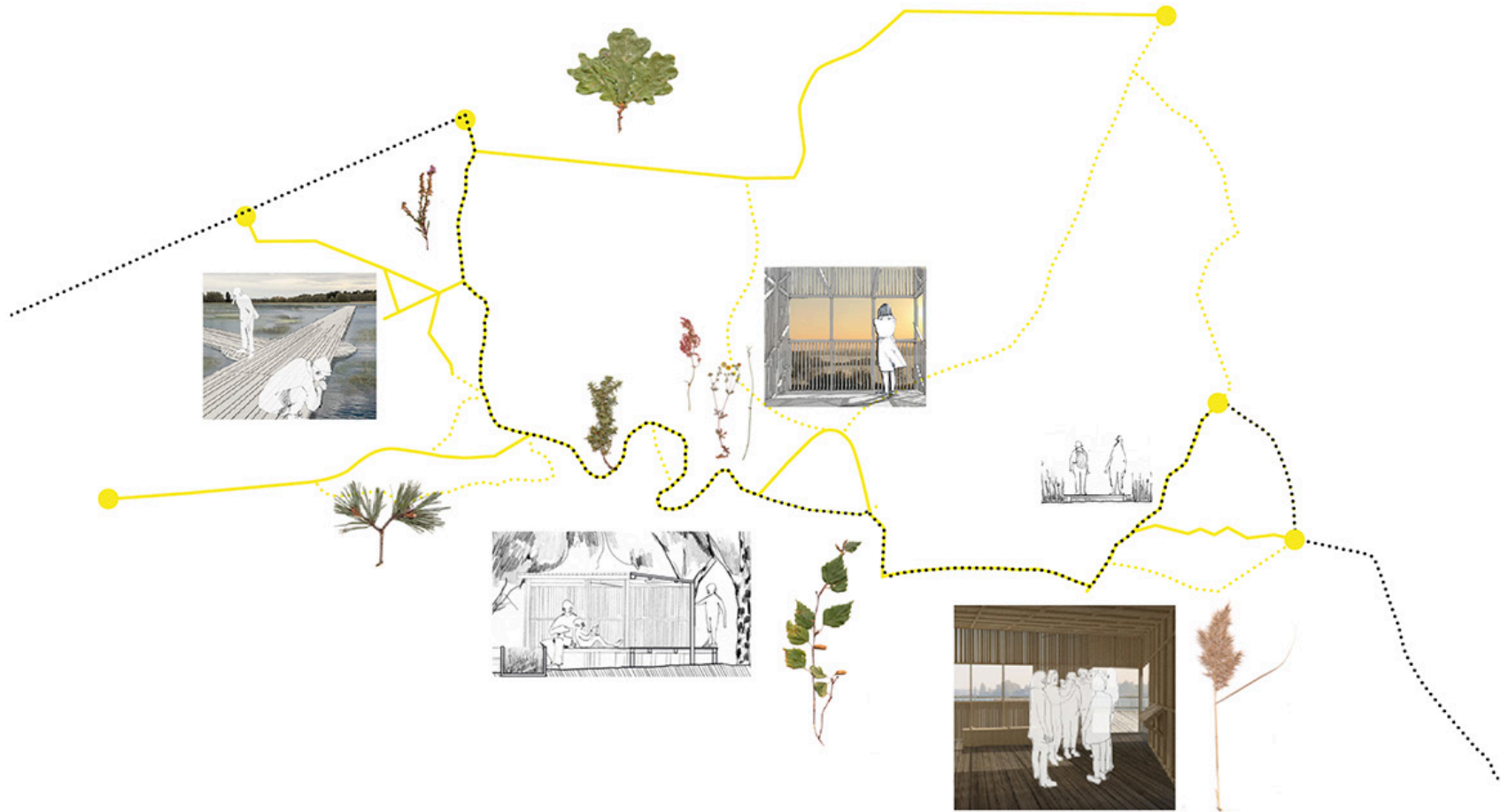

Abstract

- an analysis of spaces and mans movement through a cultural landscape

All our senses sharpen when we surround ourselves with greenery and animals. The seasons does also affect the experience among flora, fauna, light and warmth. Just to be in nature has a big impact on people's health and life quality.

In this project I have examined how to with artistic means make a hidden cultural landscape, southeast of Kalmar, visible. This with constructing unique and fine nature experiences in the shape of four goal points that changes character in the landscape. I choose to call these points architectural additions and they are linked together along an existing hiking trail that is spread out throughout the area. With these additions I intend to amplify the poetic phenomenon that their specific place possesses. This visualization is a result of a diligent analysis of the area, with inventory of plant species and animals, but also a way of describing different dimensions of movement and space in the landscape through drawing and photo.

Sammanfattning

- en undersökning av rum och människans rörelse i ett kulturlandskap

Våra sinnen skärps när vi omger oss bland grönska, djur och inte minst de olika årstidernas påverkan av upplevelsen i naturen. Att vistas i skog och mark har stor betydelse för människors hälsa och livskvalitet.

I detta arbete har jag konstnärligt undersökt ett synliggörande av ett idag undangömt kulturlandskap sydväst om Kalmar. Ett område innehållande unika och höga naturupplevelsevärden där jag valt ut fyra målpunkter som varierar i karaktär och tillsammans exemplifierar hela landskapet. Dessa målpunkter har jag valt att kalla för arkitektoniska tillägg och de är sammanlänkade längs med en befintlig vandringsled genom området. Med dessa tillägg vill jag förstärka de poetiska fenomen som just deras specifika plats besitter. Detta synliggörande är ett resultat av en omfattande platsanalys i form av inventering av flora och fauna men också ett sätt att försöka beskriva olika dimensioner av rörelse och rum i landskapet med hjälp av teckning, foto och modell.

Bakgrund

Jag är uppvuxen i Kalmar och har känt under alla år som arkitektstuderande att det vore roligt att ta mig an en plats i en stad som jag håller kär och kan mycket om. Kalmar är en aktiv stad med en nära relation till natur och vatten då den är uppbyggd på öar. Vart du än befinner dig i staden känner du närheten till havet. Kustlinjen varierar i sin karaktär med sina vikar, hav och skärgård.

Med hopp om att fördjupa mig i ett potentiellt utvecklingsområde i Kalmar, gärna förankrat med natur eller vatten, tog jag kontakt med Kalmar kommun. De introducerade Hagbynäs kulturlandskap för mig, ett område som jag aldrig hade hört talas om eller varit vid.

Hagbynäs är ett låglänt kulturlandskap som ligger längs skärgården söder om Kalmar och besitter höga biologiska värden och vackra miljöer. Här finns bland annat en våtmark vars

huvudsakliga uppgift är att rena vattnet från Törnebybäcken i norr innan den rinner ut i Kalmarsund. Det har även kommit att bli boplats för flertalet fåglar, fiskar och flera rödlistade djur- och växtarter. Landskapet förbinder tätorten Rinkabyholm i väst med staden. Kalmar växer och kommunen har planer på att bygga samman orterna till en ny stadsdel. Hagbynäs ligger precis intill Kalmarsunds reningsverk, tar hand om förorenat vatten från Törnebybäcken och flygplatsen norr om området. Kommunen har därför bestämt att området inte kommer att bebyggas. Istället bedöms den ha viktiga rekreativvärden som strövområden för det allmänna friluftslivet och kommer bli ett viktigt rekreativområde för den nya stadsdelen. Skolor i området har efterfrågat utflyktsmål i naturen som kan fungera i undervisningen och Hagbynäs har stor potential till att bli en sådan plats.

Idag är området svåråtkomligt och används främst som

betesmark för häst och får men det finns stigar som boende i närområdet och hästar utnyttjar. Kalmarsundsleden sträcker sig även igenom området.

Undersökning och Syfte

I det här examensarbetet undersöker jag hur man synliggör landskapet genom att framhäva dess rum och människans rörelse i det. Med syftet att lyfta fram Hagbynäs som rekreativområde för stadsborna i ett växande Kalmar. Hur förstärker jag dess varierande karaktär och poetiska fenomen? Detta med hjälp av arkitektoniska tillägg som plockar upp det stora och märkligt lilla. Som en art eller en vind. Vistelsetiden kan variera i de olika rummen beroende på vad besökaren vill göra där. Nya rörelser uppstår och något nytt tar plats samtidigt som det gamla består.

Stor variation i landskapet

Kuststräckan längs med Kalmar kommun är lång, hela 200 km längs med fastlandet. Den dominerande moränkusten har gett förutsättningarna till gott om havsstrandängar och lövskog. Friluftaktiviteterna är många och de flesta är kopplade till kusten så som bad, båtsport, fiske och vandring.¹

Kulturlandskapet Hagbynäs är ett stort område innehållande den största variationen av Kalmars kärnområden och ligger längs med kusten söder om staden. Området utgörs av en grund fjärd, havsstrandängar och träd- och buskbärande hagmarker. Hagarna och åkrarna i området kan härledas till 1600-talet och har idag i princip samma utbredning med gott om blommande örter. Här växer allt från gamla ekar, alm, hagmarksbjörk, fläder, höga tallar, enbuskar, ljung till vass.² Vad gäller djurlivet så lever de flesta

vanliga arter bland fågel och däggdjur här. Men besitter även flera rödlistade arter (se bilaga 3).³

Törnebyån mynnar ut här och har kommit att blivit en rast- och häckningsplats för en mångfald fågelarter som bland annat brun kärrhök och tofsvipa. Längre upp i området leker gädda och abborre. Du hittar även flera rödlistade arter här, både växter och djur (se bilaga 3).

Isälvsavlagringar med en bredd på 200 meter och höjd på fem meter över havet ligger längs med kusten i västra delen av området. En bildning som kan tyckas obetydlig men detta fenomen går inte att hitta någon annanstans i Kalmar vilket gör det unikt.⁴ Här finns även fornlämningar i form av gravar

och gamla stenrösen och murar. Områdets högsta punkter är belägen 15-20 meter över havet och är två gamla deponier i östra delen av området (se bilaga 1). Markhöjden i övriga området ligger generellt på ca två till tre meter över havet.

Idag arrenderar kommunen ut mark till Hagbynäs gård för betesdjur som får och hästar. Dessa ser till att landskapet inte växer igen och skapar på vissa delar öppna och fina hagmarkslandskap som idag främst används av boende som motionerar i området. Hagbynäs i sig är lätt undangömt och svårt att hitta till om man inte vet vart man ska. Det finns nämligen inga tydliga ingångar eller riktningar förutom vissa stigar som underhålls av motionärerna och djuren.

En stad som växer

Hagbynäs förbinder tätorten Rinkabyholm i väst med den växande staden Kalmar. Enligt översiktsplanen har kommunen planer på att bygga samman orterna till en ny stadsdel. Då Hagbynäs ligger precis intill Kalmarsunds reningsverk och tar hand om förorenat vatten från Törnebybäcken och flygplatsen norr om området är det sagt att området inte kommer att bebyggas. Istället bedöms den ha viktiga rekreativvärden som strövområden för det allmänna friluftslivet och kommer bli ett viktigt rekreativområde för den nya stadsdelen.¹ Skolor i närområdet har efterfrågat utflyktsmål i natur som kan fungera i undervisningen och Hagbynäs har stor potential till att bli en sådan plats. Platser i naturen som kan fungera som pedagogiska rum och vandringar. Förutsättningarna för detta finns förstås redan där. Stenen agerar stol, trädkronan tak och mossan golv. Dessa rum är jag intresserad av att tillföra mervärden till med hjälp av byggda element med ambitionen att inte ta bort atmosfären på platsen.

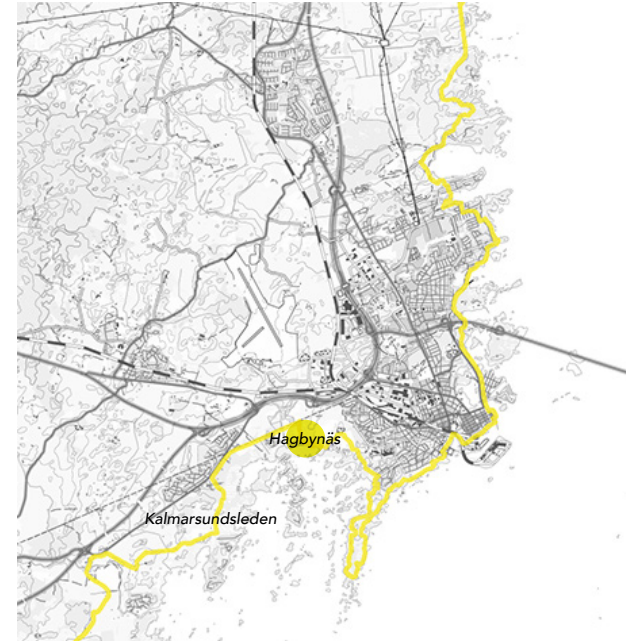

Staden

Kalmarsundsleden

Genom Hagbynäs sträcker sig kommunens vandringsled Kalmarsundsleden. Den följer höjdryggen längs med kusten där man möts av fantastiska utblickar mot skärgården för att sen fortsätta vidare mot Rinkabyholm. Leden är totalt ca 80 km lång och sträcker sig längs kusten genom hela kommunen. Den följer gamla banvallar, by- och kustvägar i varierande natur- och kulturmiljöer.¹ Längs med leden finns det ett antal platser med vindsydd och eldstäder som kan utnyttjas av allmänheten vilket saknas i Hagbynäs idag.

Hur läser man av en plats?

Här är två projekt av flera som jag fann extra inspirerande innan och under processens gång.

Walking a line in Peru

Stigen som är centrerad i bilden är upptrampad av Richard Long själv. Jag orkar inte tänka på hur lång tid det lär ha tagit och hur jobbigt rent fysiskt det måste ha varit att vandra fram och tillbaka tills stigen framträdde med en sådan tydlighet. Jag fastnade för närvaron och hur han använder vandringen på ett konstnärligt sätt att uppleva, bearbeta och knyta an till landskapet. Det var bland annat med Richards bilder i huvudet som jag sedan bekantade mig med Hagbynäs.

Konstnär: Richard Long

År: 1972

Tudela-Culip, ett restaureringsprojekt

På 60-talet var denna plats ett tillhåll för turister tre månader om året. Men blev 1998 ett naturreservat på grund av dess höga geologiska och botaniska värden. 2008 påbörjades ett omfattande restaureringsarbete där man plockade bort alla hus som tidigare inhyt turisterna och istället lät man områdets naturliga formationer träda fram men lät vissa spår från det tidigare turistlivet vara kvar som cementerade gångvägar och husgrunder. Arkitekter anlätades för att skapa förutsättningar till allmänheten att ta del av naturreservatet.

Här arbetade arkitekterna med hur man kunde omvandla platser i landskapet. Huvudfokus rörde sig om frågor som platsens identitet och hur man kunde synliggöra dessa samtidigt som de respekterade omgivningen runt om. De gjorde noga platsundersökningar under ett års tid, skapade egna kartor, vandrade till fots, fotade och samarbetade med specialister inom området. Resultatet blev återhållsamt med återkommande inslag av cortenstål som en röd tråd.¹

Arkitekt: J/T Ardévols, S.L. Ton Ardèvol

Landskapsarkitekt: Martí Franch

Plats: Cadaqués, Girona, Spanien

Att lära känna en plats

I boken *The poetics of space* skriver filosofen Gaston Bachelard att meningsskapande upplevelser av rum sker i en slags poetisk process som innefattar en mängd olika sinnesintryck. Tillsammans skapar de vår upplevelse, som skulle kunna innebära mötet mellan oss och världen.¹ Var plats har sin egen identitet. Hur ser den ut? Hur känns den? Vilka växter och djur lever här? Är det en plats där man passerar eller vill stanna kvar? Dessa frågor intresserade mig.

Det tar tid att lära känna en plats och särskilt ett så stort område som Hagbynäs med en yta på ca 800 hektar. En sådan studie kräver såklart många timmars vistelse i området. Jag har besökt området ett flertal gånger under loppet av sju månader, oktober till april, och har försökt fånga de skiftande och de konstanta fenomenen i landskapet under dessa vistelser. Besöken har varierat lite. Mitt första besök hade jag ingenting med mig

förutom min syster och hund. Gick på de stigar som kändes bra men kunde inte fullfölja hela området då vi inte förstod hur vi skulle orientera oss. Andra till femte besöket hade jag utskrivna kartor, kompass och mobilkamera till hands för att förstå området rent geografiskt. Jag utmarkerade stigar, riktningar, platser som jag tyckte om, träd, hagar, vattensamlingar och stenar på kartorna som jag hade med mig. Som nämns på förra sidan så sträcker sig Kalmarsundleden genom området men den är otydligt utmarkerad och det är lätt att hamna på andra stigar.

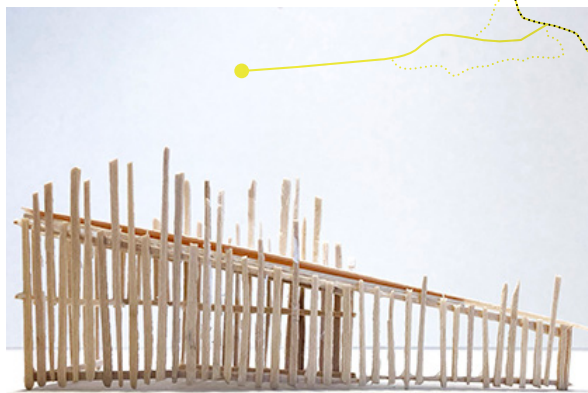
Det var först vid det sjätte tillfället som jag tog med systemkameran och teckningsblocket. Med kameran försökte jag fånga atmosfären och stämningen i de olika rummen som ljus, vegetation, öppet och slutet. Med blyertspennan närmade jag mig platsen långsamt. I teckningen kände jag vindens närvaro och solstälarna som

sipprade genom trädkronan. Jag minns att stenen som jag satt på i oktober ute på udden var obekvämt men varm från solen så jag satt kvar och alla trädrötter som trängde upp ur marken och skapade roliga formationer samtidigt som det smattade i bakgrunden från ekollon som studsade i backen från de gamla ekarna.

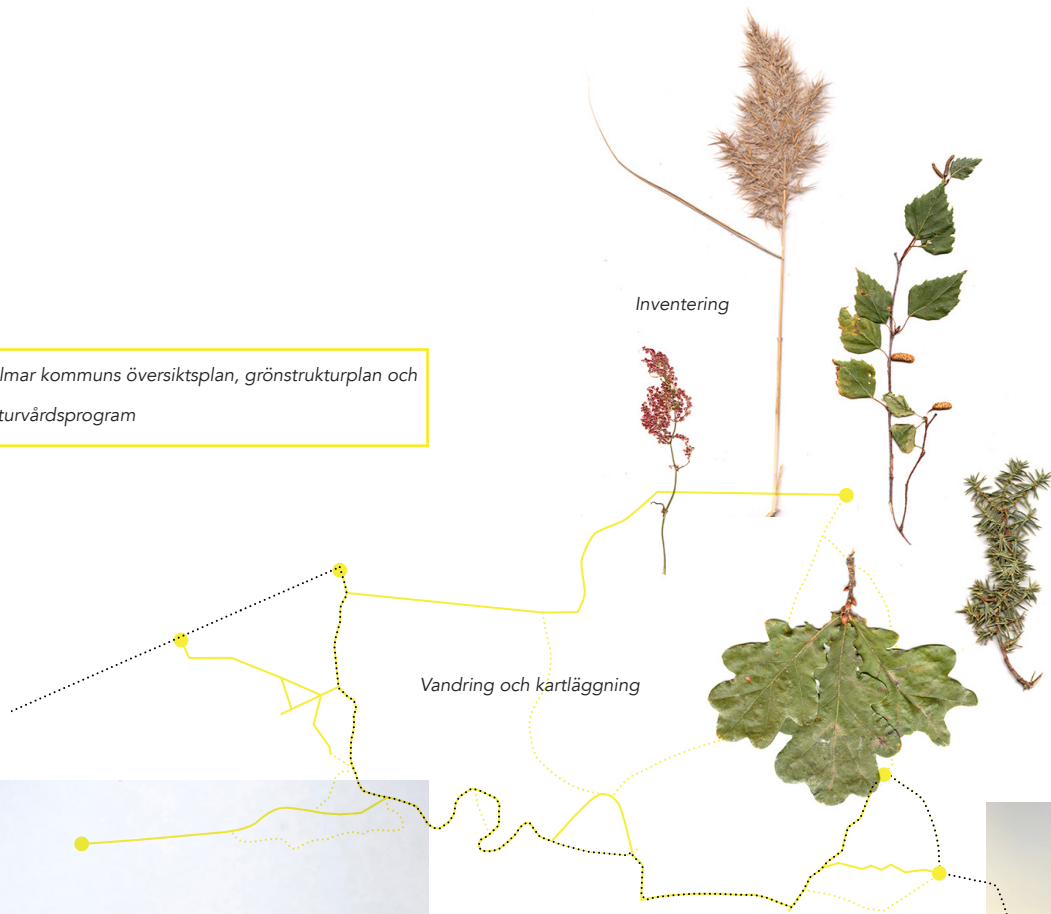
Ju fler gånger jag besökte området desto mer välorienterad blev jag, låter kanske självklart, men det var en härlig känsla att successivt kunna bryta ner landskapet till mindre rumssekvenser, kapitel av olika karaktär. Efter många återbesök valde jag ut fyra platser som skiljde sig åt rumsligt och i rörelse från varandra, just för att enklare kunna läsa av och orientera mig landskapet, men som tillsammans illustrerade, för mig, hela Hagbynäs.

Metoder som jag använde mig av
för att närma mig platsen.

Kalmar kommuns översiktsplan, grönstrukturplan och
naturvårdsprogram

Modell

Teckning

Foto

Hagmarksbackar där fåren betar

Vegetation i våtäng

Fotbollsplaner intill angöringspunkten

Törnebobäcken vittnar om sin närvaro i landskapet

Svårt att urskilja vad som är spår av fornlämningar eller rullstensås

Utsikt från östra deponin

Öppet hagmarkslandskap där hästarna betar

Kalmarsund

Vass ramar in större delen av Hagbynäs mellan vatten och fastland

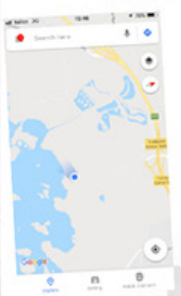
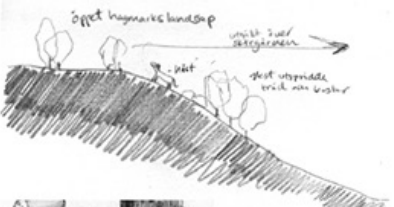
Åker

Ek, björk och sten

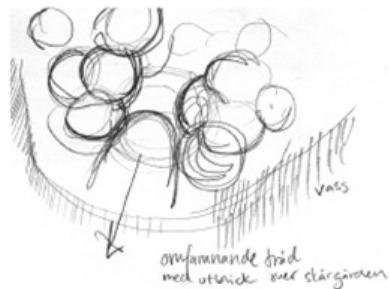
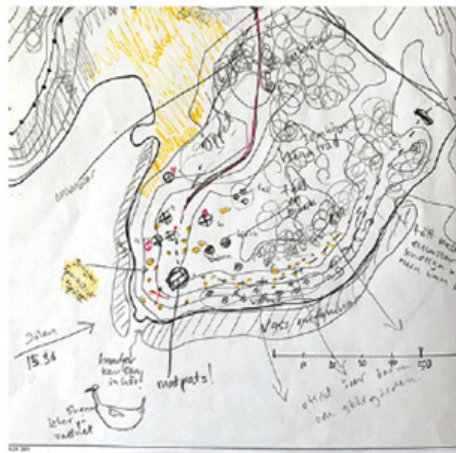
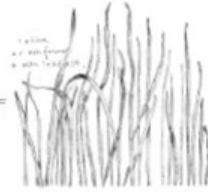
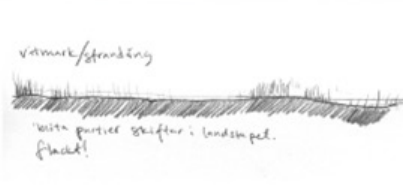
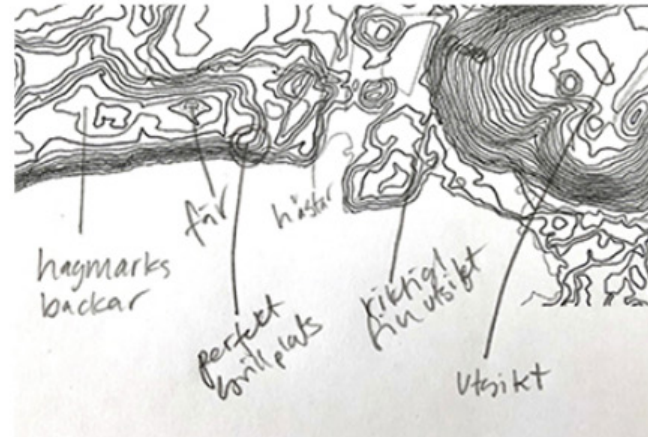
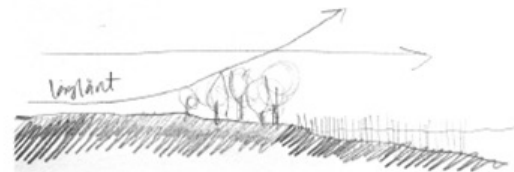
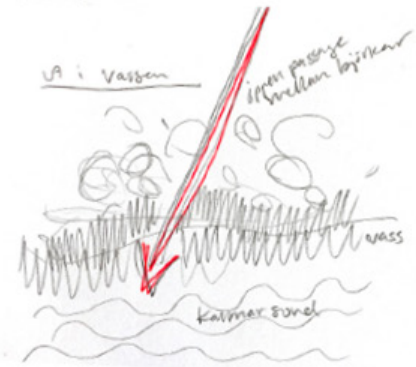
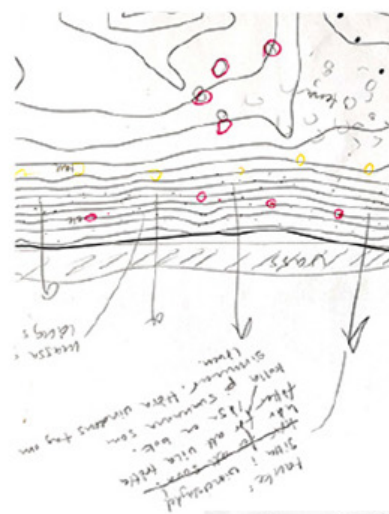
Vindpinade långa tallar

Google maps blev en kär vän

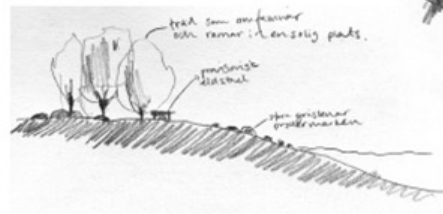

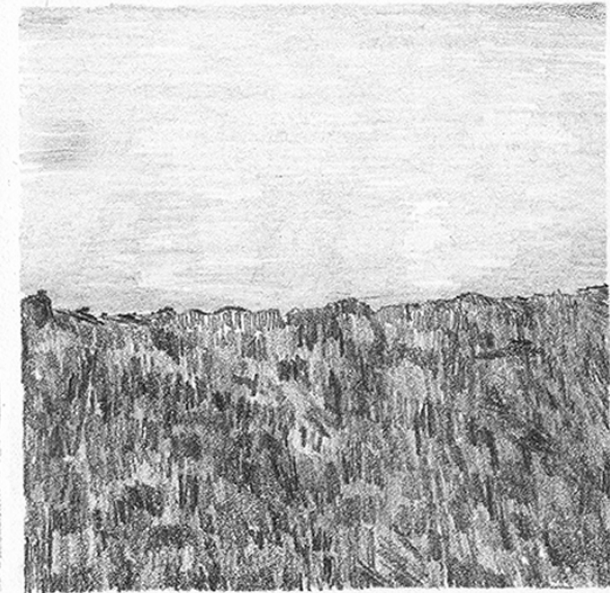
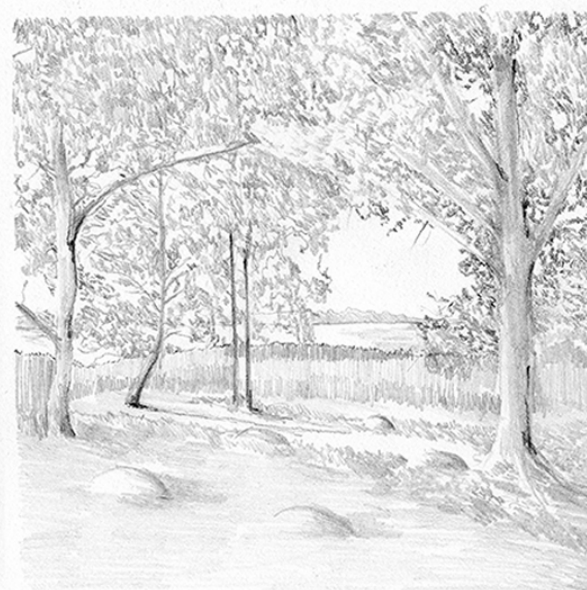
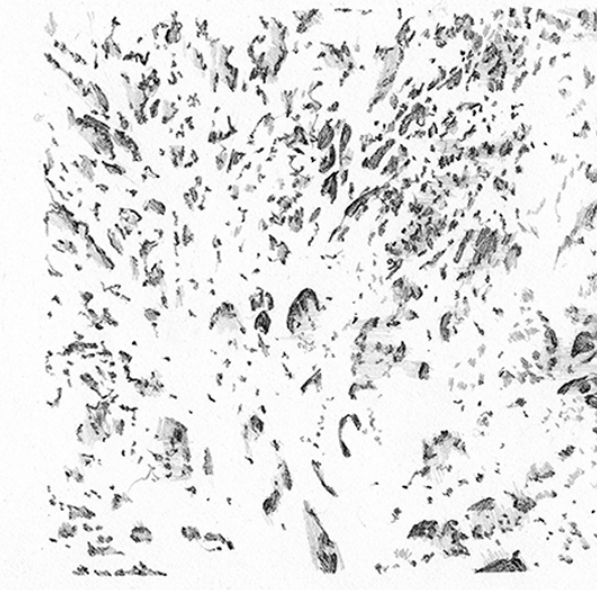

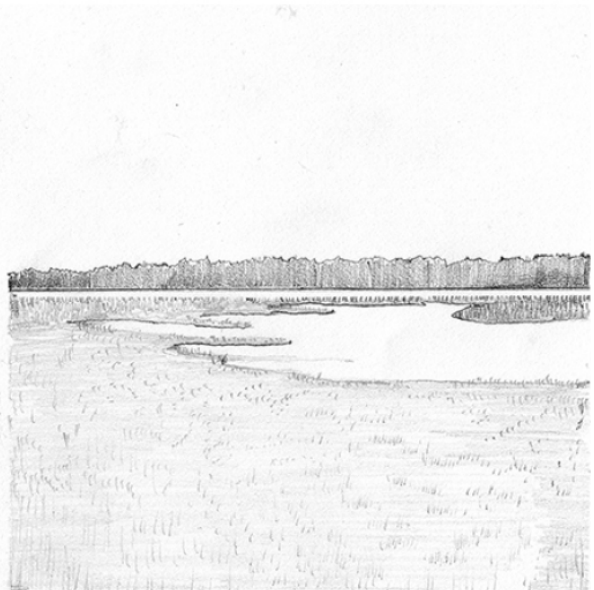
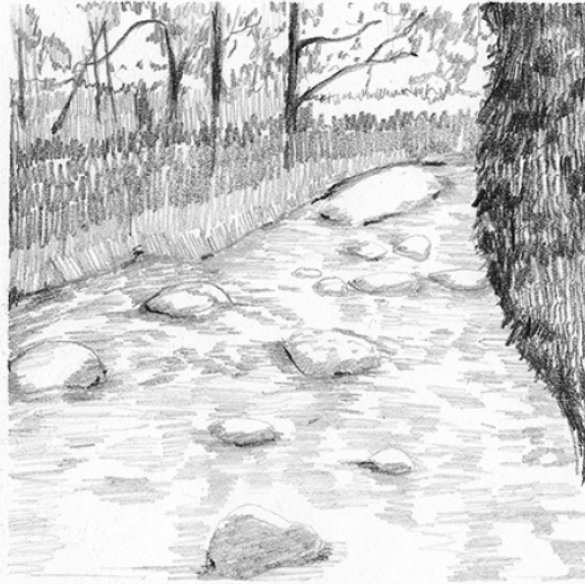

präg in mot vaden-
entur en tät enbark-
passage som omfamnar
mig.
Känns som att bli in i en
kollskog. Knottiga låga
enar och björkar låter här,
stått som ströcker sig mot solen
och skapar längs med stigen.

Så öppnar den täta passagen
upp sig och solen träder fram
emellan vegetationen.
Kommer ut på vaden som
ramas in av guldårigad vass.
Jag ser havet och det är luft
runt om mig.
Här växer det björkar
som står med stora
mollarna mellan varandra.
Solen värmer min kind och
ansikte.

Kulturmärkta stenmurar
ramar in åkrarna

Hagbynäs gård

Fryst vatten i våtäng

Stensmyckad stig

Hagmarksbackarna

Gammal banvall är nu cykelväg som förbinder
Rinkabyholm med Kalmar norr om Hagbynäs

Mossbklädd dödved

Rullstensåsen lyser med sin närvaro

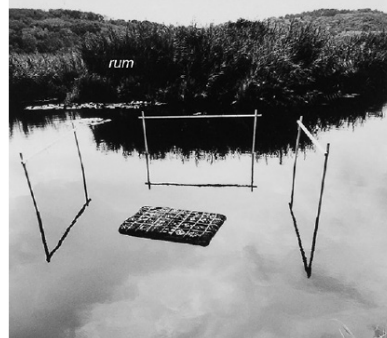
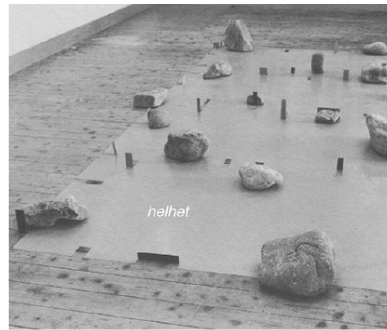

En, ljung och mossa

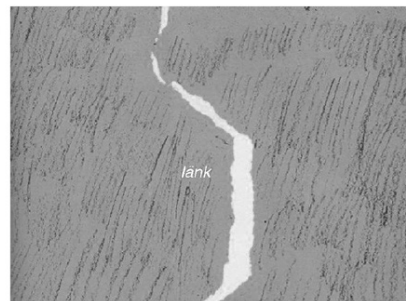

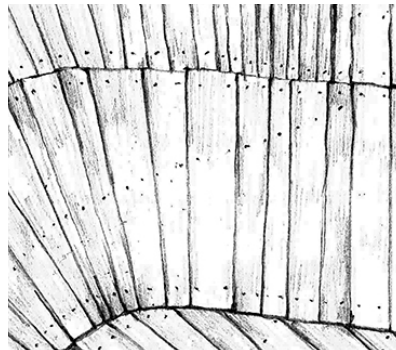
Utsikt över skärgården från västra deponin

Helhet - Intimitet - Rum - Länk
Ledord i projektet som har följt med under processen .

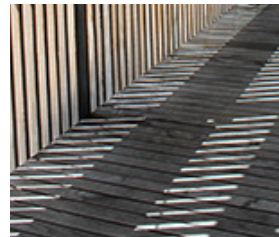
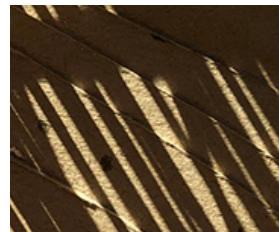
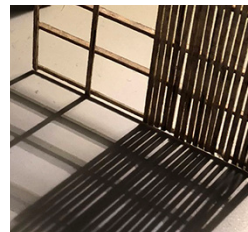
Trä

Under platsanalyserna kände jag ganska tidigt att om jag skulle tillföra något till platsen så skulle det vara i trä. Tanken var att skapa igenkänning och samspel med det varierande landskapet men också att materialet är reversibelt och lättarbetat.

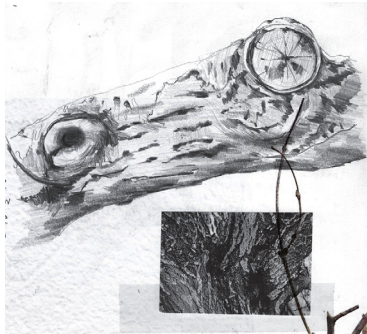
Träden är dominerande element i landskapet. Från ståtliga gamla ekar, långsmala tallar till knotiga enar.

Det är främst dessa som för mig skapar de varierande karaktärerna och den rumsliga upplevelsen. Jag tänker mig furu för att det åldras väl, är lättillgängligt, billigt och hållbart. Ribborna i tilläggen är i olika bredd och längd och är återkommande i alla tilläggen. Tanken är att materialet ska skapa igenkänning och hjälpa besökaren att lättare orientera sig. Över tid kommer träet att åldras i silvergrått och återspeglas i Östersjön och himlen.

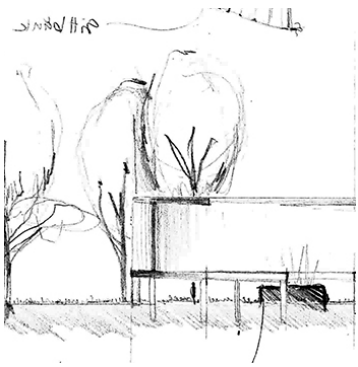
Vass

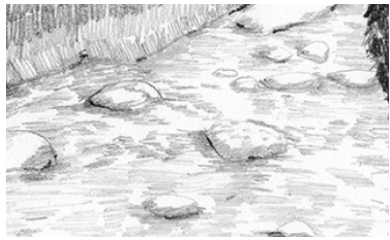
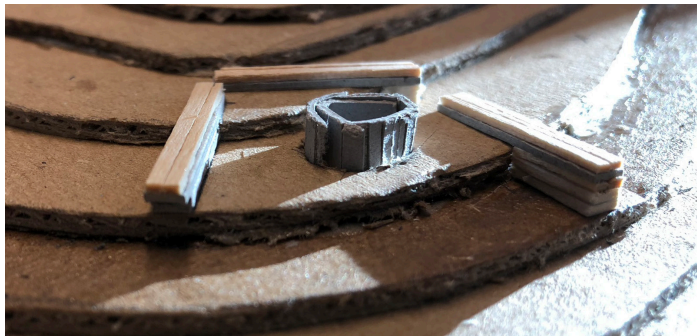

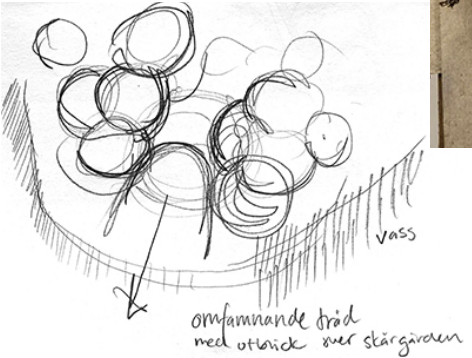
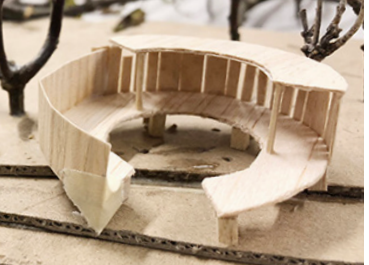
Solens sista strålar smeker
marken ~~marken~~
Målar vita moln i mjuka toner av guld
vinden är sval och len emot min kinnel

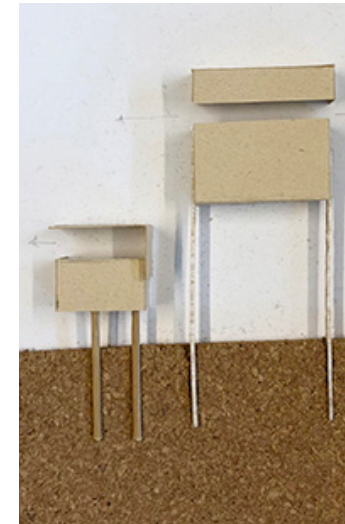
Testade hur det hade varit att vila i
ett pungmes bo.

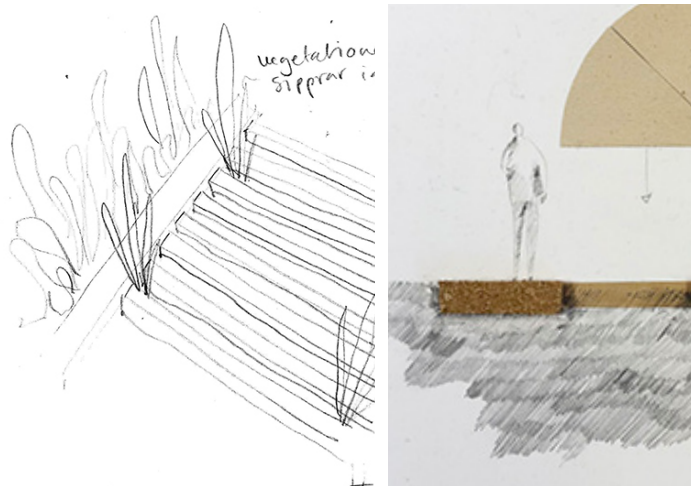
Udden är en stilla plats omfamnad av björkar
och stora gråstenar som pryder marken. En
perfekt plats för vila. I skissen gick jag från
privata holkar i träden som sedan landade
i ett gemensamt rum på marken som följer
den sluttande terrängen.

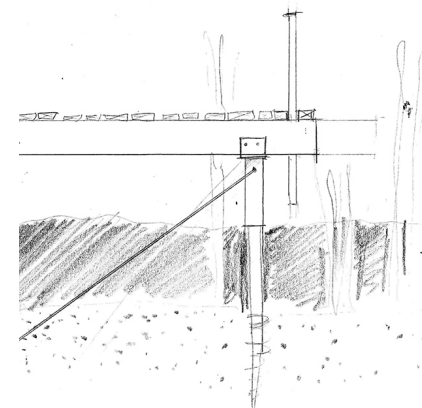
Våtäng

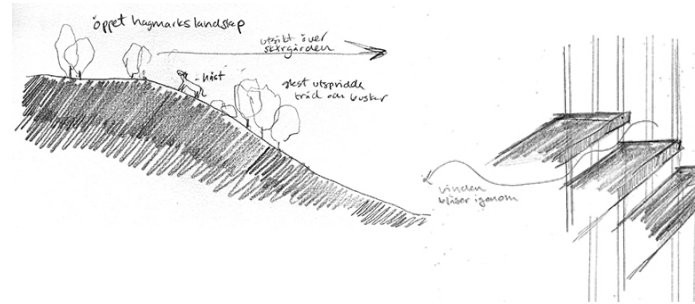
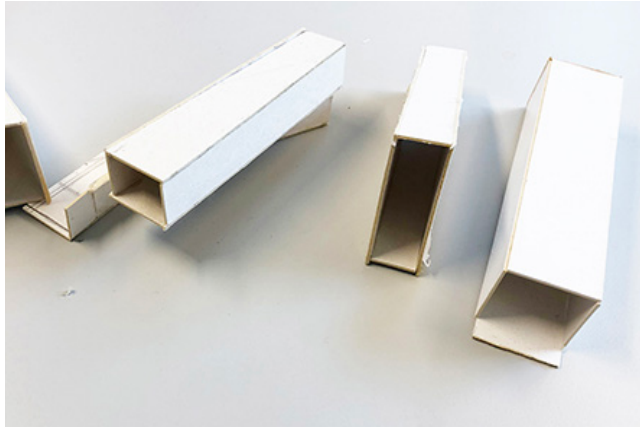
Våtängen är rikt på fågel och tidigt i skissprocessen var jag inne på att olika typer av fågeltorn skulle pryda landskapet. Men konstaterade att dessa hade stört det lugna i det horisontella.

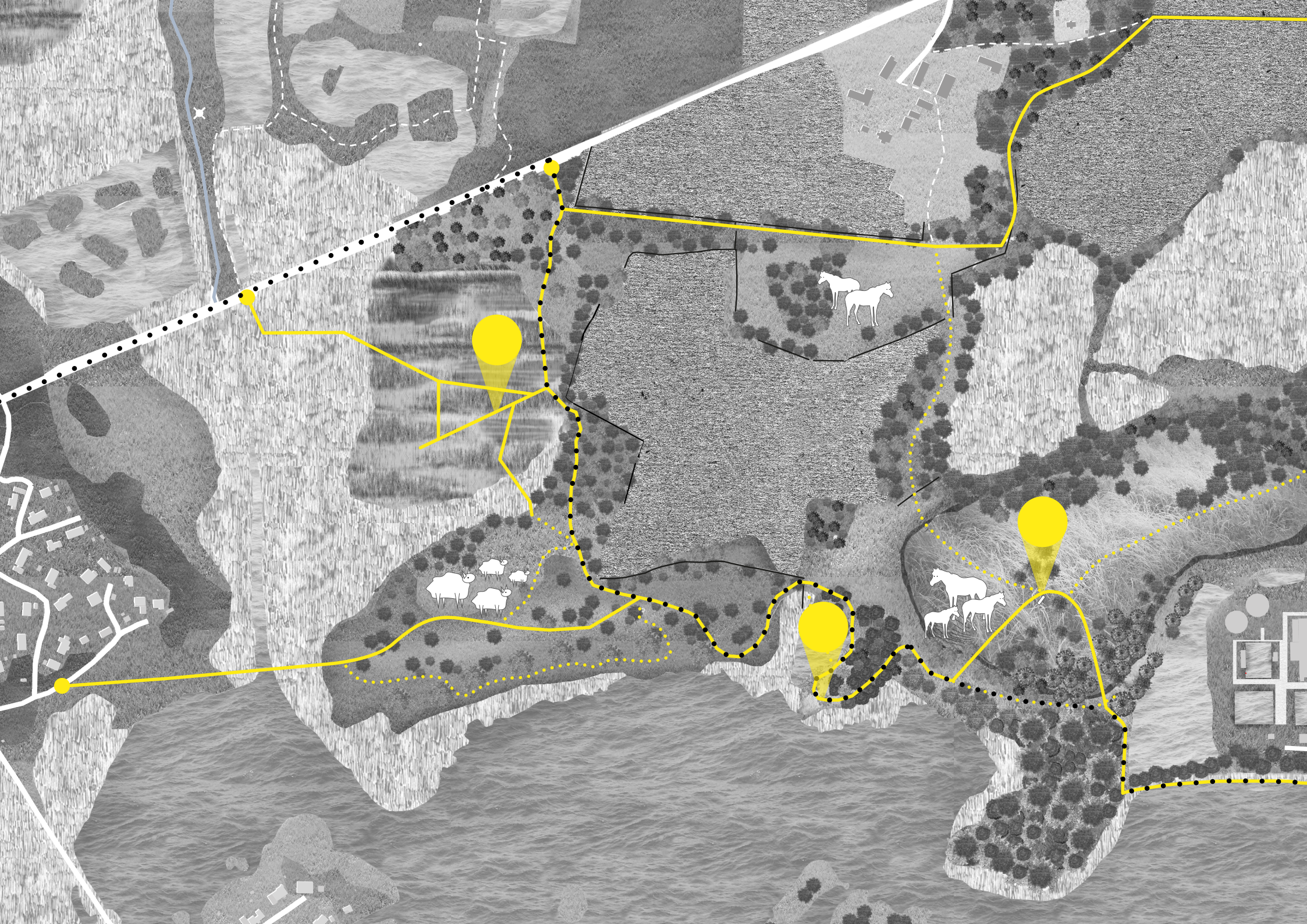
Jag ville behålla horisontalen i rummet och våga upptäcka det blöta utan att förstöra skor och växtlighet. Även den varierande vattennivån var något som jag ville undersöka mer.

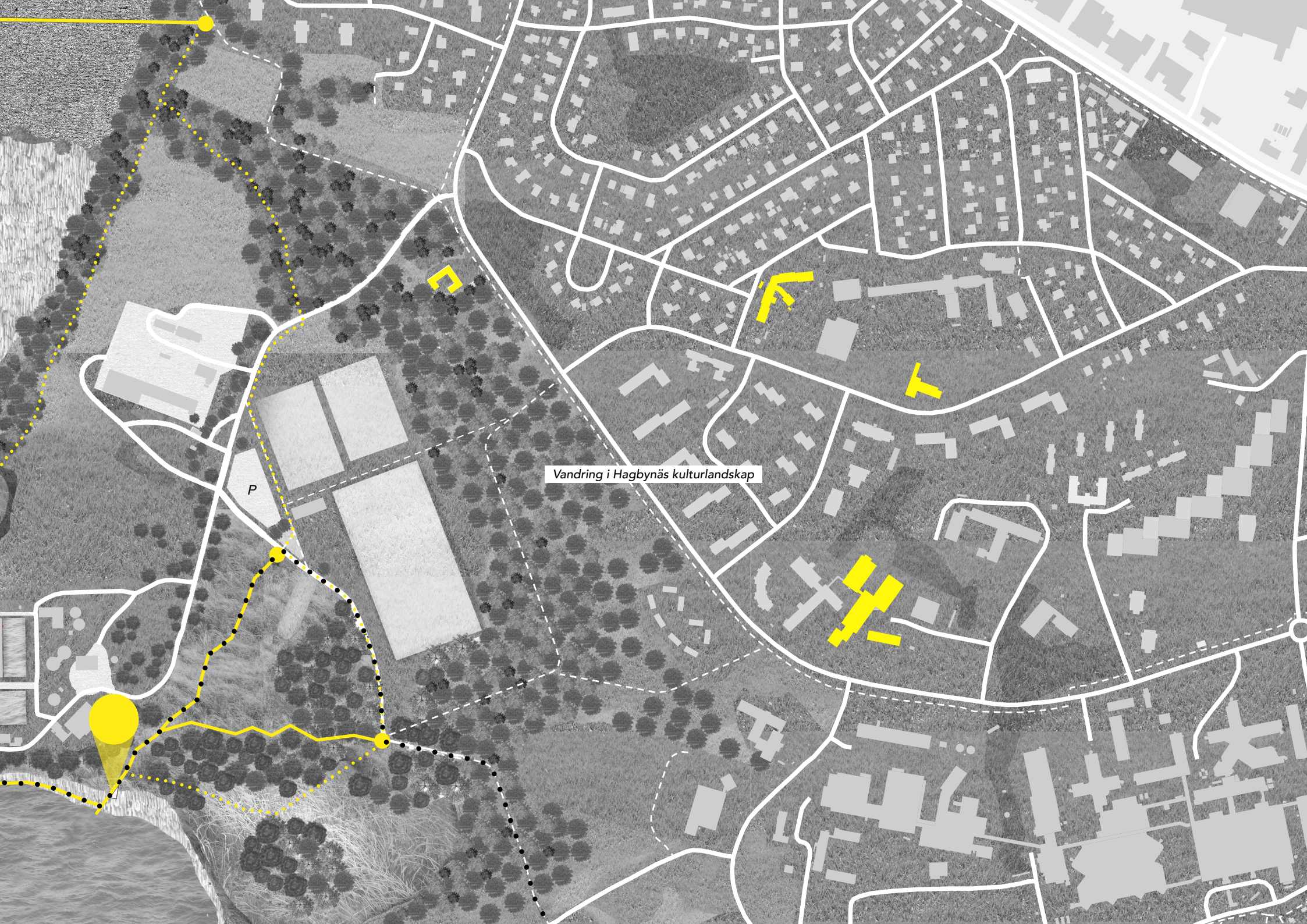

Utsikt

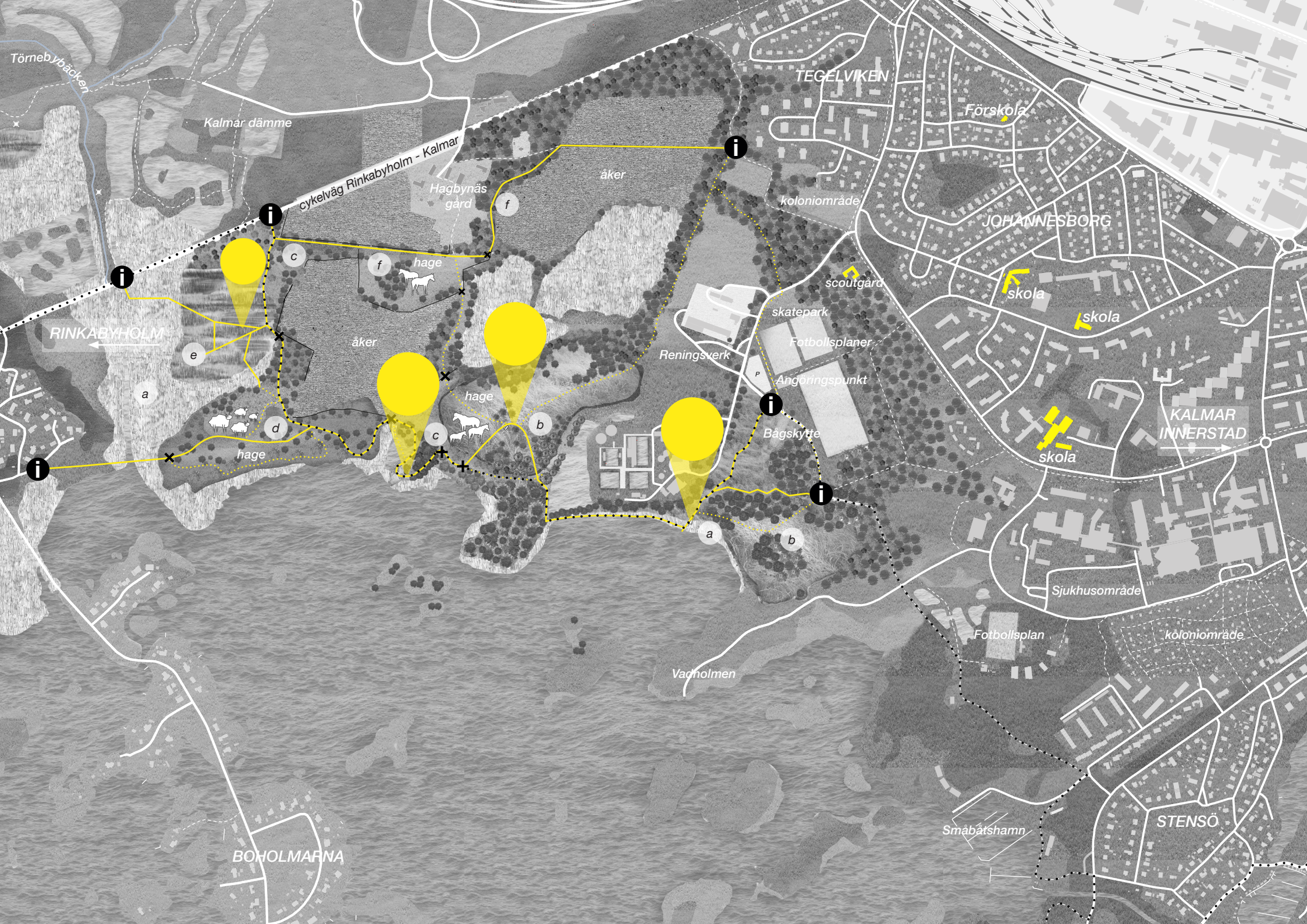
Högsta punkten i hela området och backen i Kalmar. Man kan skymta skärgården bakom björkkronorna nedanför. Jag ville rama in utsikten och fortsätta rörelsen uppför ännu längre. Fortsatt höra vindens sus i buskarna och träden runt om var något jag lät följa med in i skissen.

Vandring i Hagbynäs kulturlandskap

P

Törebäck

Kalmar dämme

cykelväg Rinkabyholm - Kalmar

Hagbynäs gård

åker

TEGELVIKEN

Förskola

JOHANNESBORG

scoutgård

skola

skola

PINKABYHOLM

åker

hage

Reningsverk

skatepark

Fotbollsplaner

Angöringspunkt

KALMAR INNERSTAD

skola

a

hage

d

c

hage

b

Bågskytte

i

a

b

Sjukhusområdet

Fotbollsplan

koloniområde

Vagnholmen

BOHOLMARN

Småbåtshamn

STENSÖ

Angöringspunkten är placerad i anknäytning till bilparkeringen och fotbollsplanerna öster om området. Tanken är att man kan hoppa på leden från flera håll då det inte finns någon hierarki mellan tilläggen, alltså flera starter och slut. Man ska t ex kunna dras in när man är på promenad eller rastar hunden och på så vis uppleva landskapet på ett mer lustfyllt sätt.

 Landskapsartefakt

 Ingång och info om leden och kulturlandskapet

 Hagbynäsleden huvudled(led som jag har tagit ut)

 Hagbynäsleden sidoväg

 Kalmarsundsleden

 Stättor

a. Vass/säv

b. Två gamla deponier som idag är mjukt böljande och relativt öppna hagar. Västra är 20 meter över havet och östra 15 är meter över havet. Kullarna är idag skyddstäckta och här växer gräs, nypon, björk och rönn.

c. Enbackar med ängsvegetation.

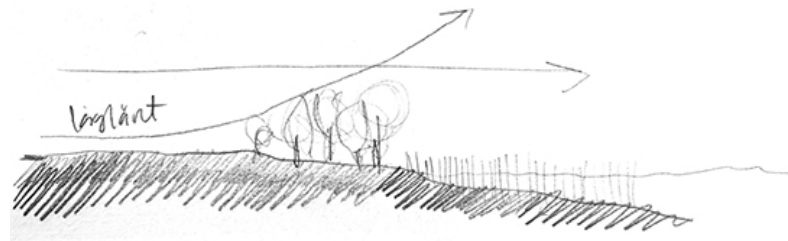
d. Hagmarksbackar. Här ligger Kalmaråsen, isälvsavlagringar 5 meter över havet. Här växer gamla ekar och tallar på stenigt underlag. Fornlämningar ligger här i form av gravar som är svåra att urskilja då marken är täckt med stenar stora som kokosnötter. Dödved som tillåtits ligga kvar under ekarna vilket är något man önskar se i fler områden enligt grönstrukturplanen.

e. Våtäng/strandbete/naturlig våtmark.

f. Kulturmärkta stenmurar visar vägen. Längs med murarna är det gott om blommande örter. I hagarna står spridda grova ekar där flera har tydliga håligheter. Även alm, björk, fläder, tall och buskar syns längs med murarna.

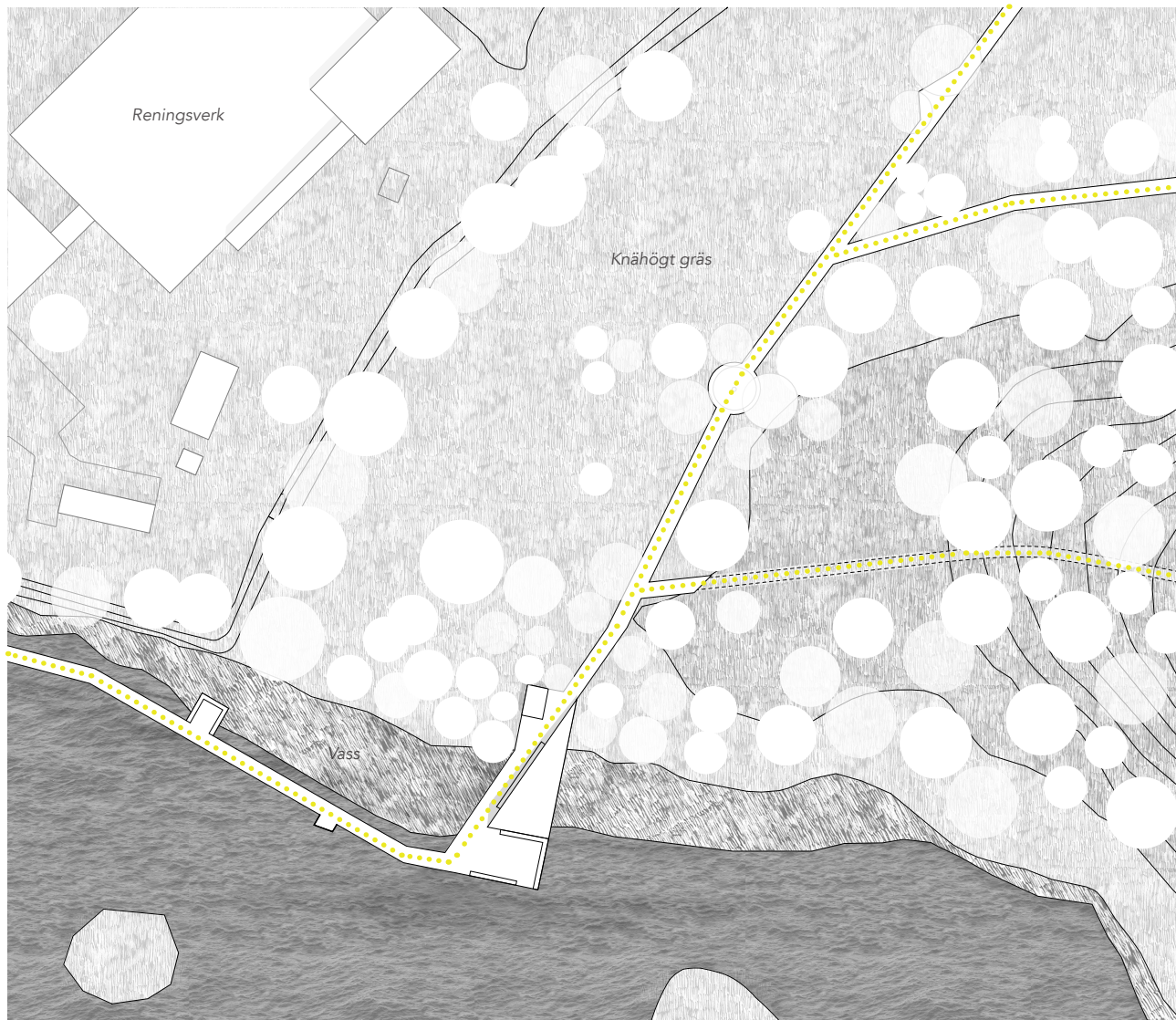

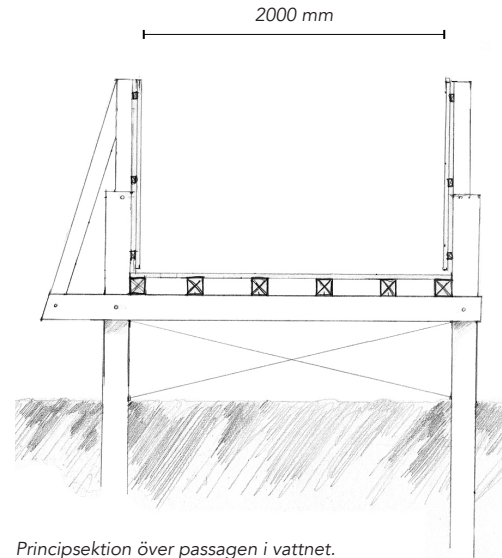
Ut i vass

En träpassage för dig från anöringspunkten genom högvuxen sly och utspridda buskar och lövträd mot tätt vuxna björkar och vass precis vid vattenbrynet där du kan följa solen strålar reflekteras i Kalmarsund under hela dagen.

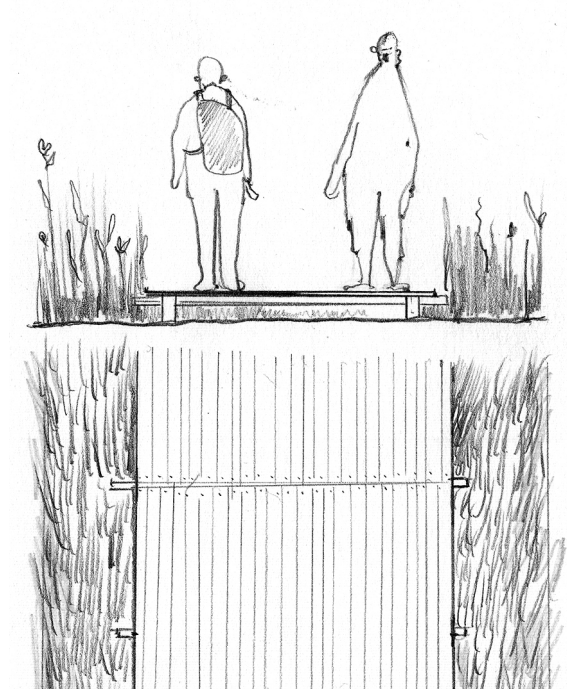
Bland björkar och vass möter du en transparent trästruktur som skapar ljusspel inuti och ger skydd för regn och sol. En plats för uppsamling, information om landskapet, kisspaus och kontemplation.

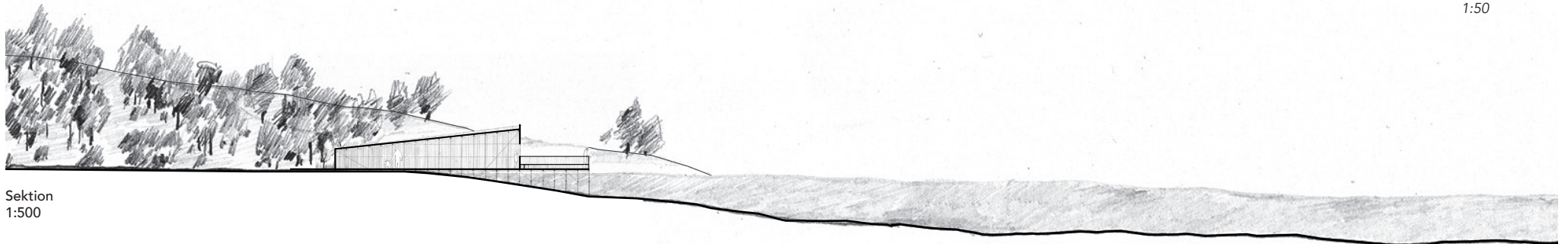

Principsektion över passagen i vattnet.
Bredden varierar upp till tre meter där två
meter är den minsta.

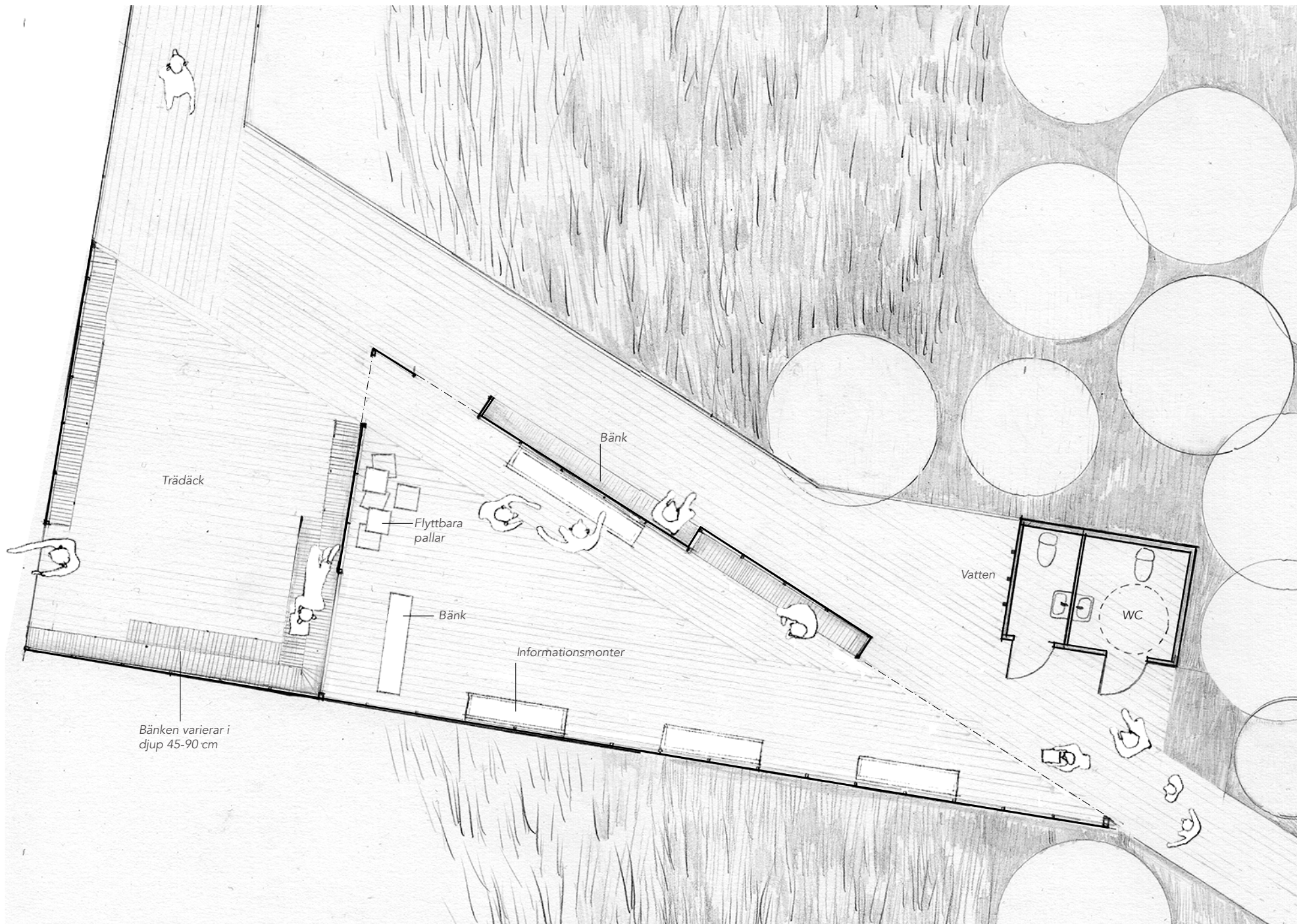

Utsnitt av passagen mellan parkering
och byggnad
1:50

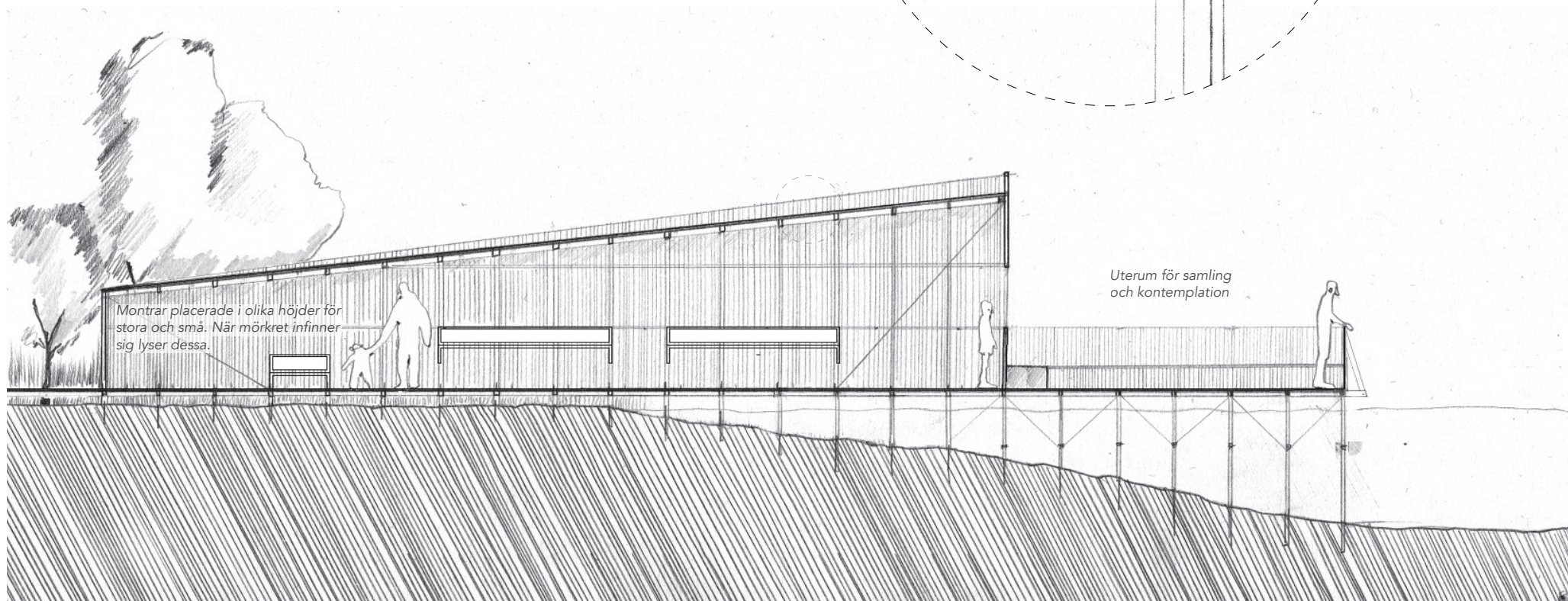
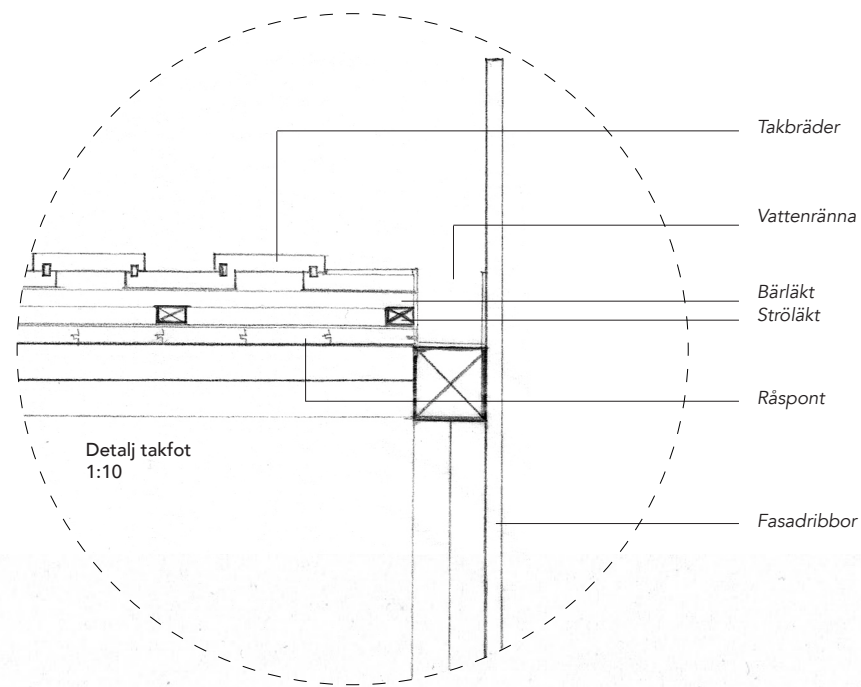

Sektion
1:500

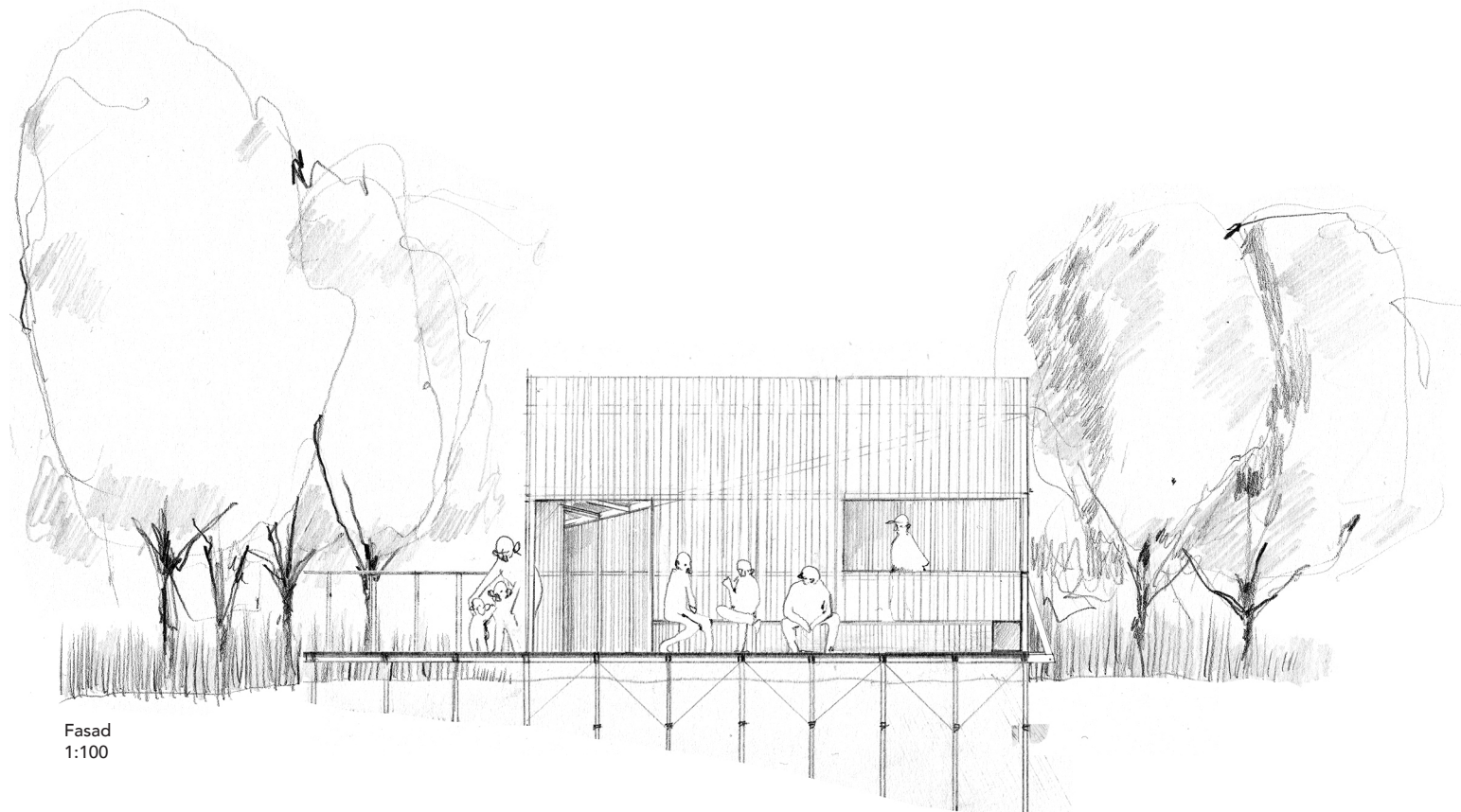

Vind, doft och ljud från Kalmarsund och reningsverket. Ribborna är placerade med 1-3 cm mellanrum från varandra och skapar ljusspel i och utanför byggnaden under dagen. Tanken med placeringen av ribborna är att du ska känna att du befinner dig i den skyddande vassen.

Sektion
1:100

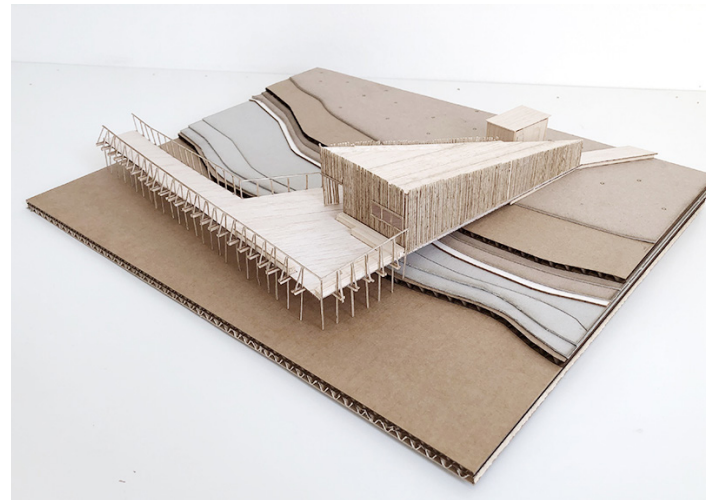
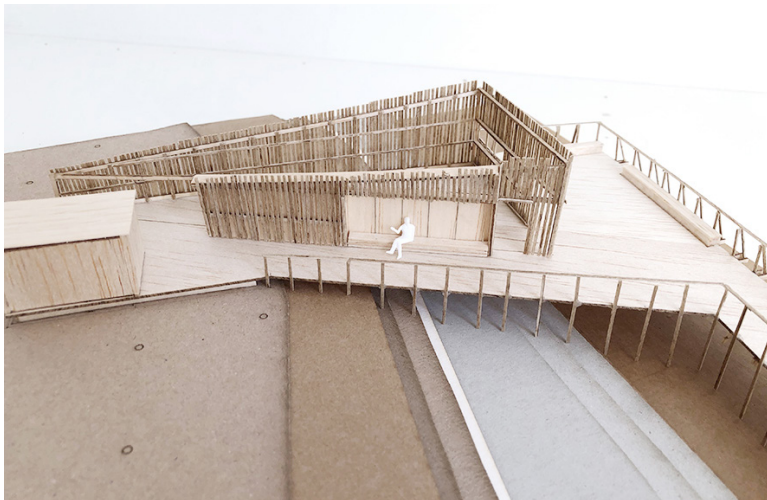
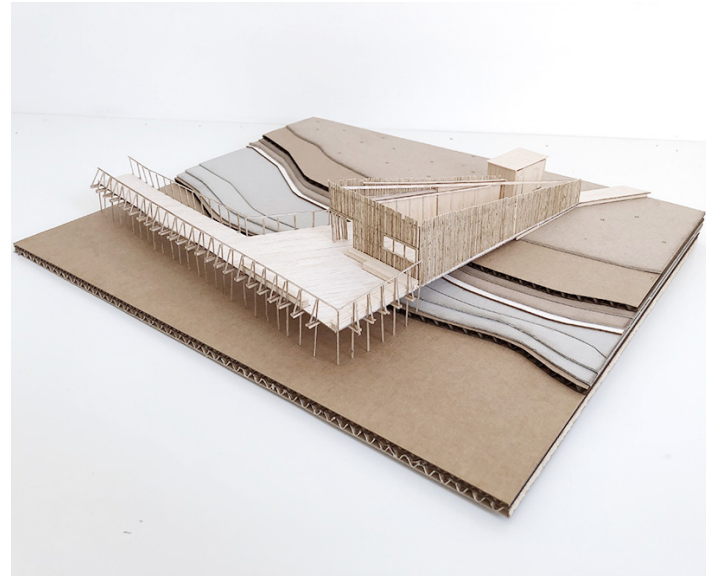

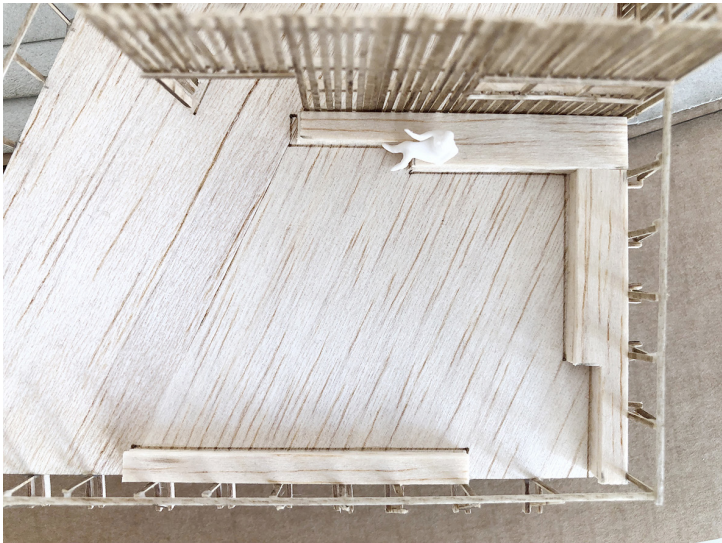
Fasad
1:100

Interiör som visar hur ute sipprar in.

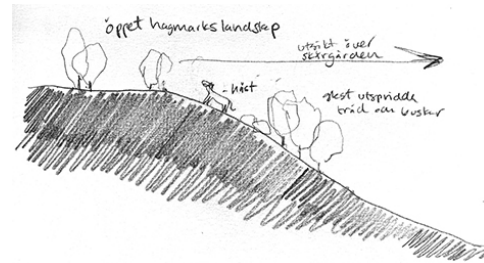

P

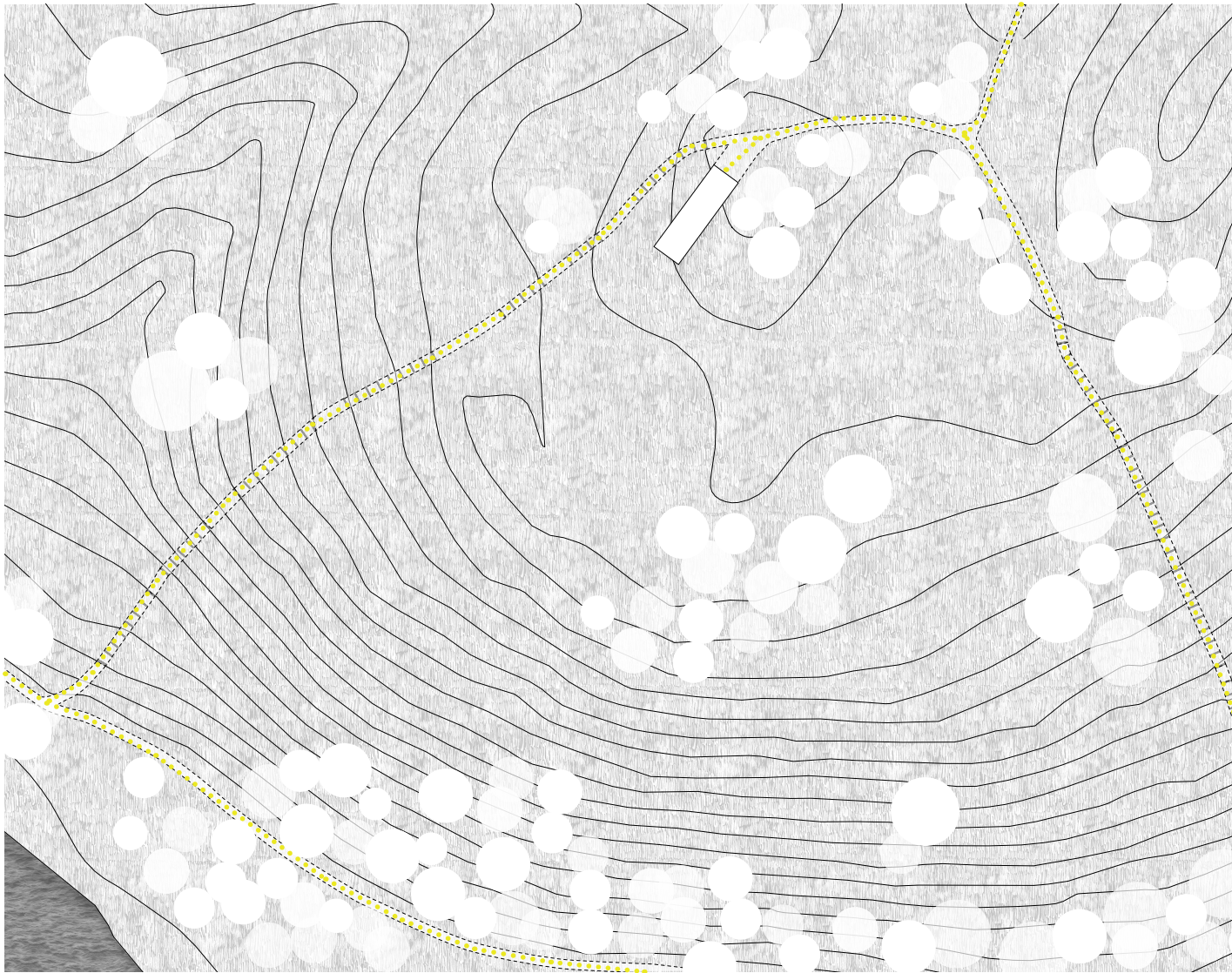

Utsikt

Med brant stigning tjugo meter över havet möts du av en bred trappa som leder dig upp mot fantastisk utsikt över Kalmars skärgård. Nedanför betar hästar och ljudet från reningsverket har försvunnit bakom träden. Du kan skymta svanarna simma i sundet samtidigt som du känner vindens sus i lövverken och hur solen sipprar igenom ribborna i tillägget.

Utsikt

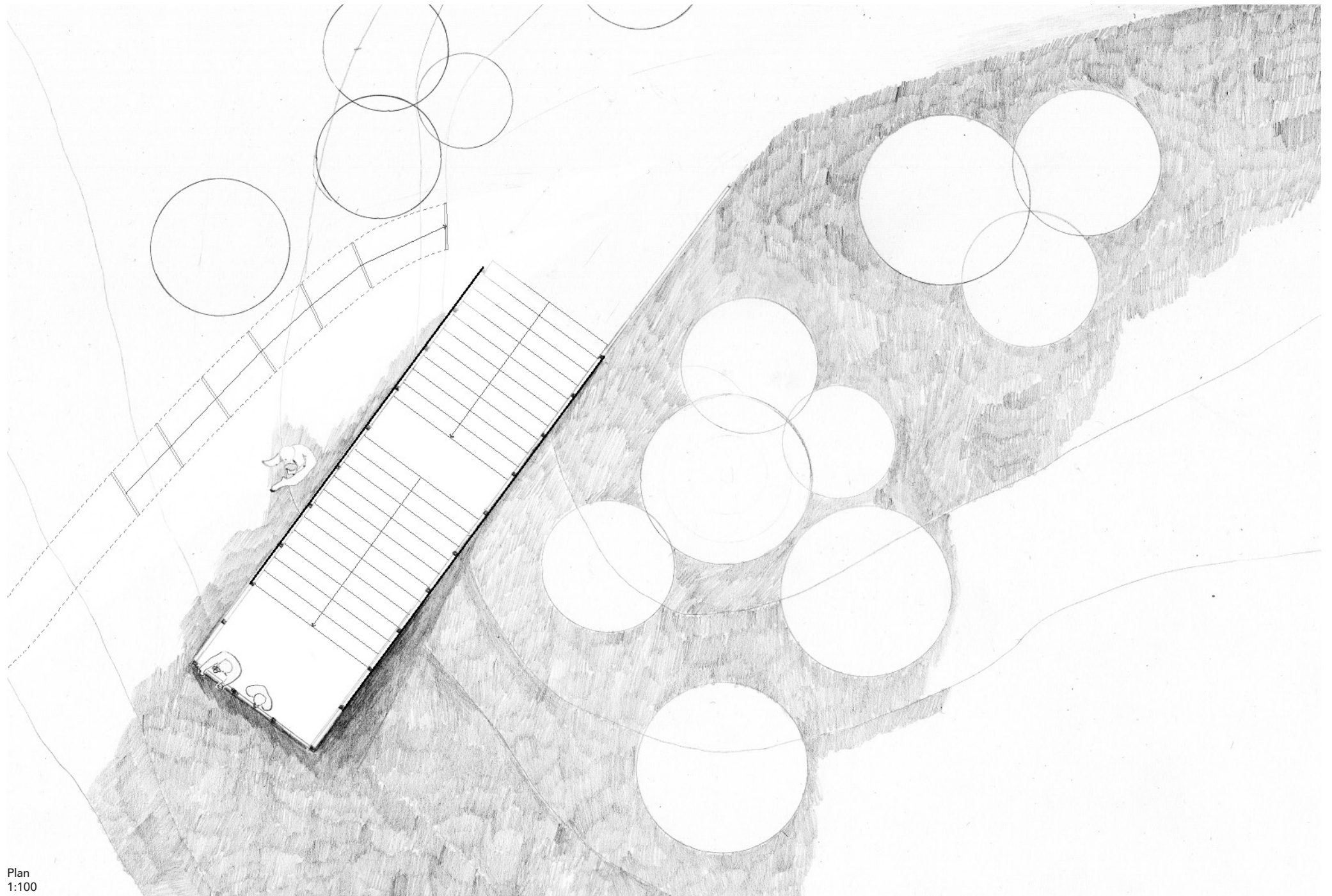

Sektion
1:500

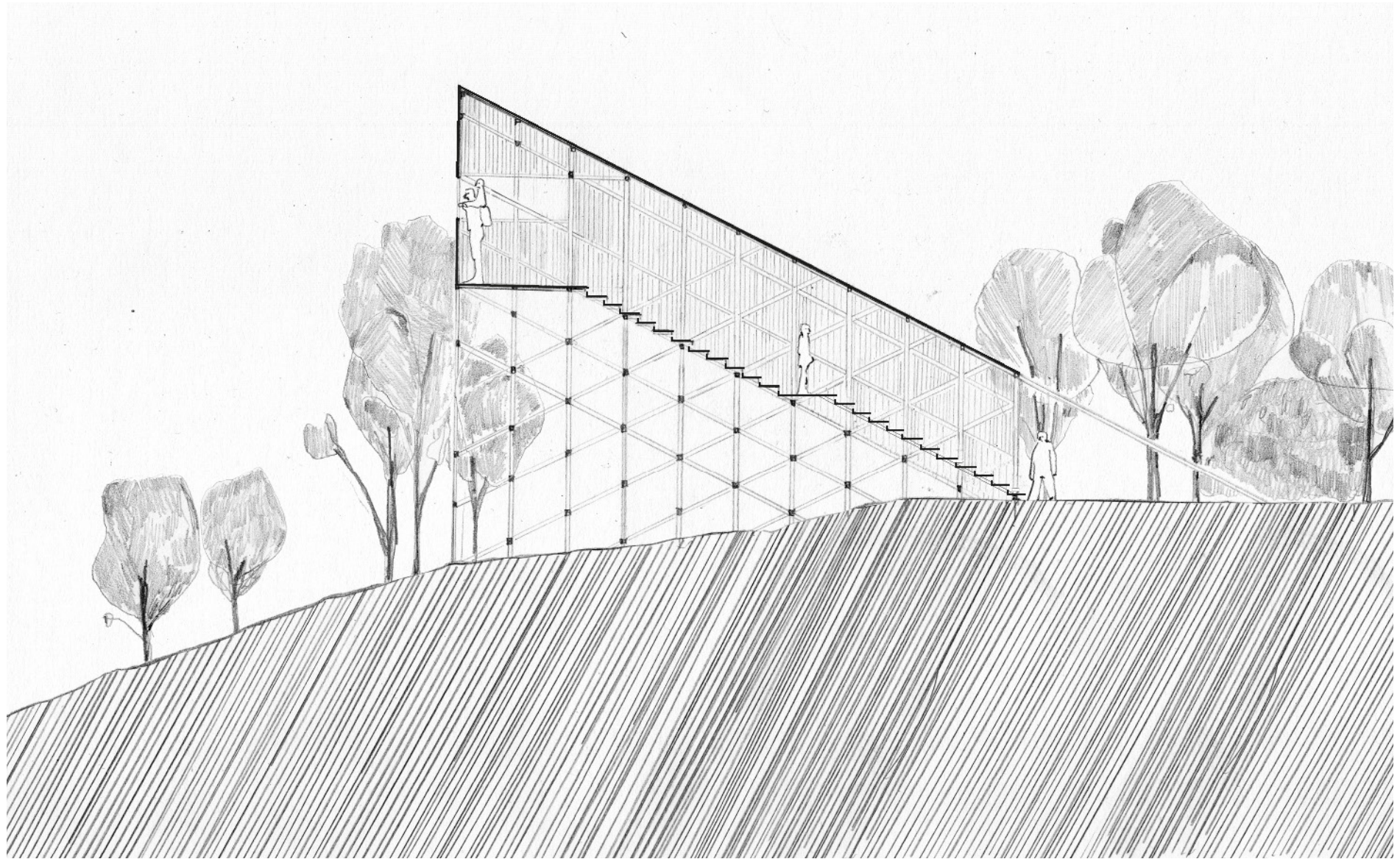

Utsikt

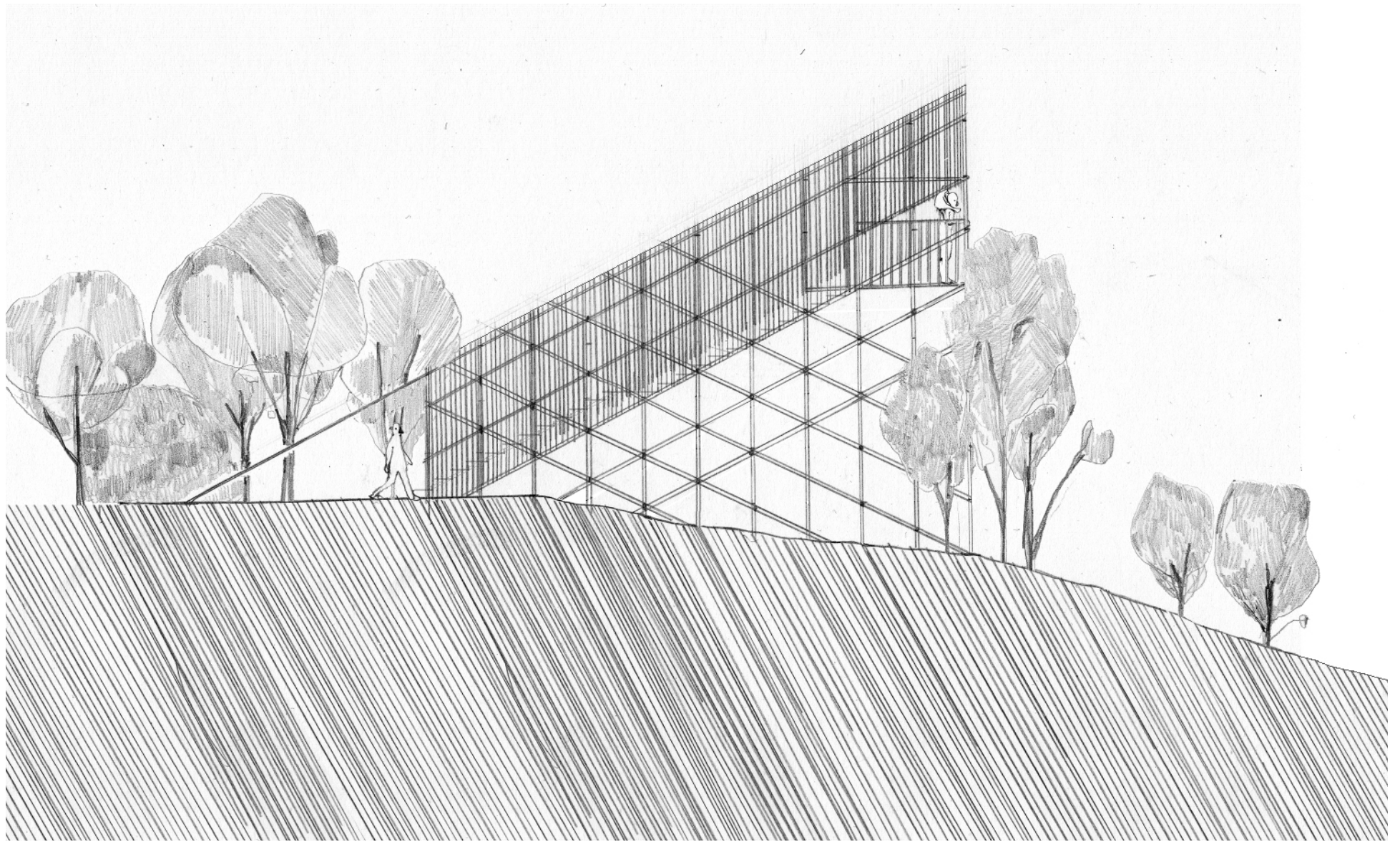
Plan
1:100

Utsikt

Sektion
1:100

Utsikt

Fasad
1:100

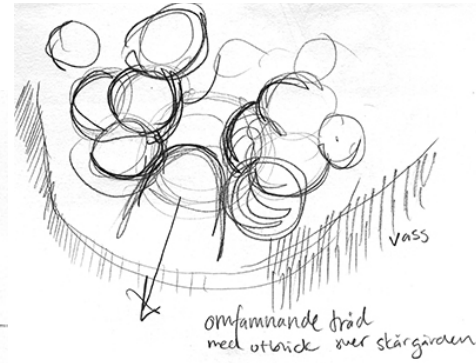
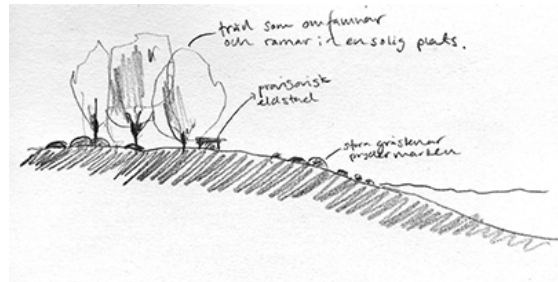

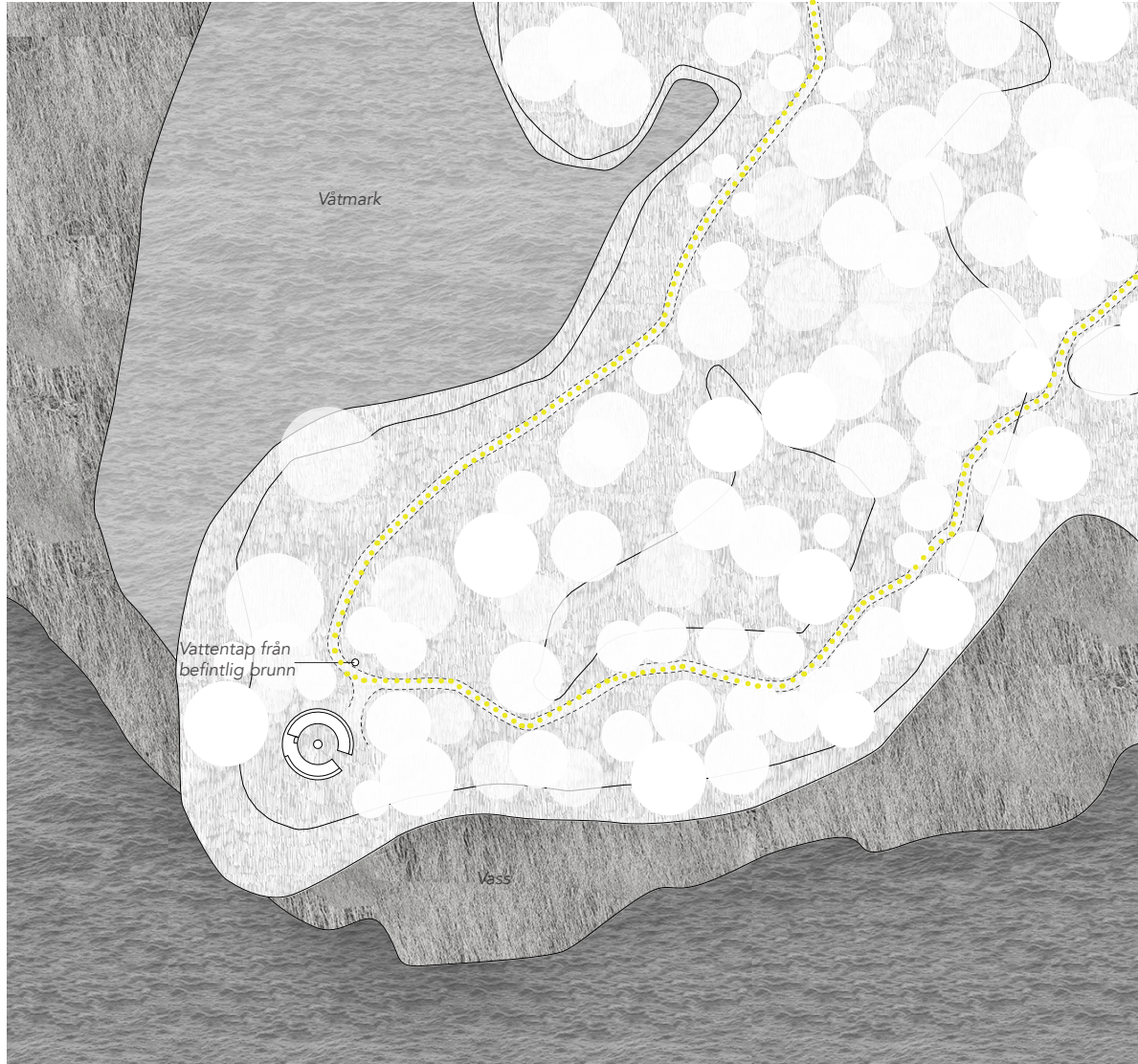

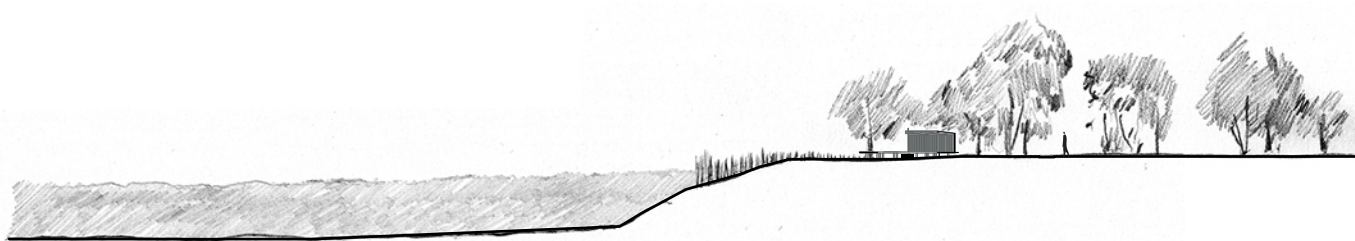

Vila

På väg in mot udden omfamnar tät enbuskepassage dig. Knotiga låga enar och björkar lever här, rötter som sträcker sig ur jorden mot solen och gråstenar pryder stigen som stora pärlor. Väl ute på udden öppnar den täta passagen upp sig och solen och vattnet träder åter fram. Den knotiga vegetationen har övergått till björk och ramar in av guldfärgad vass längs med kustlinjen. Det är alldeles stilla och solen värmer din kind.

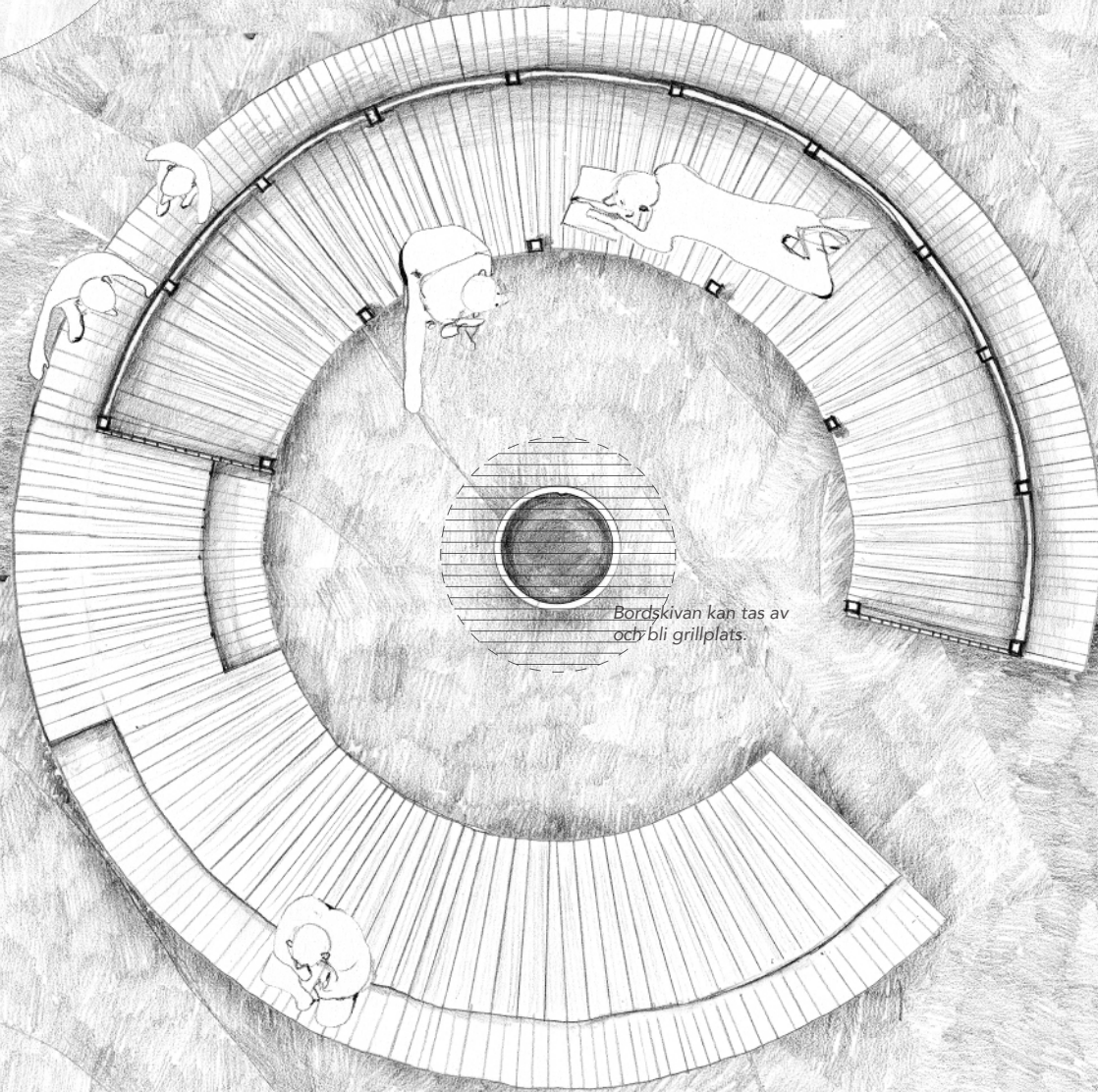

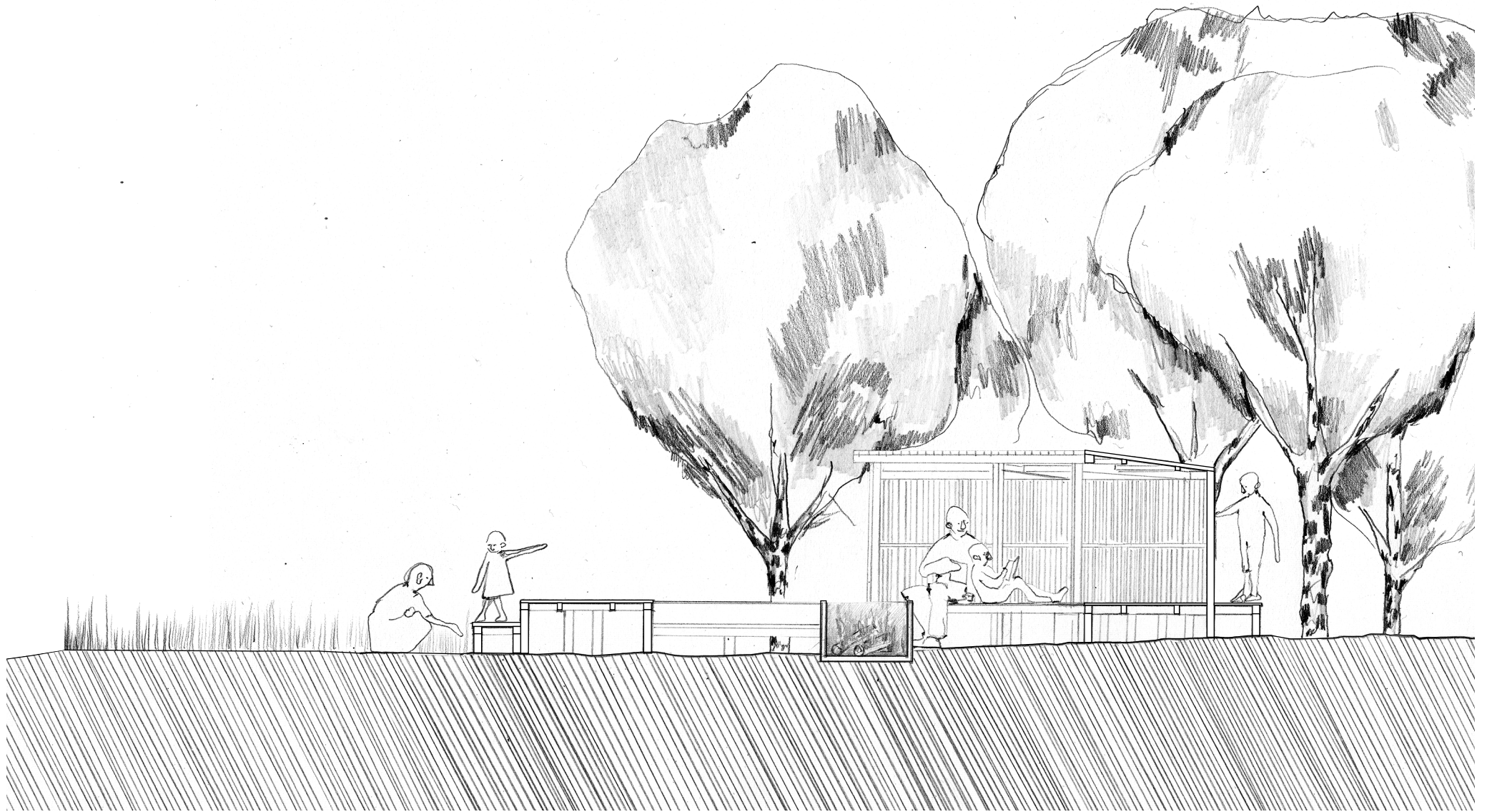

Sektion
1:500

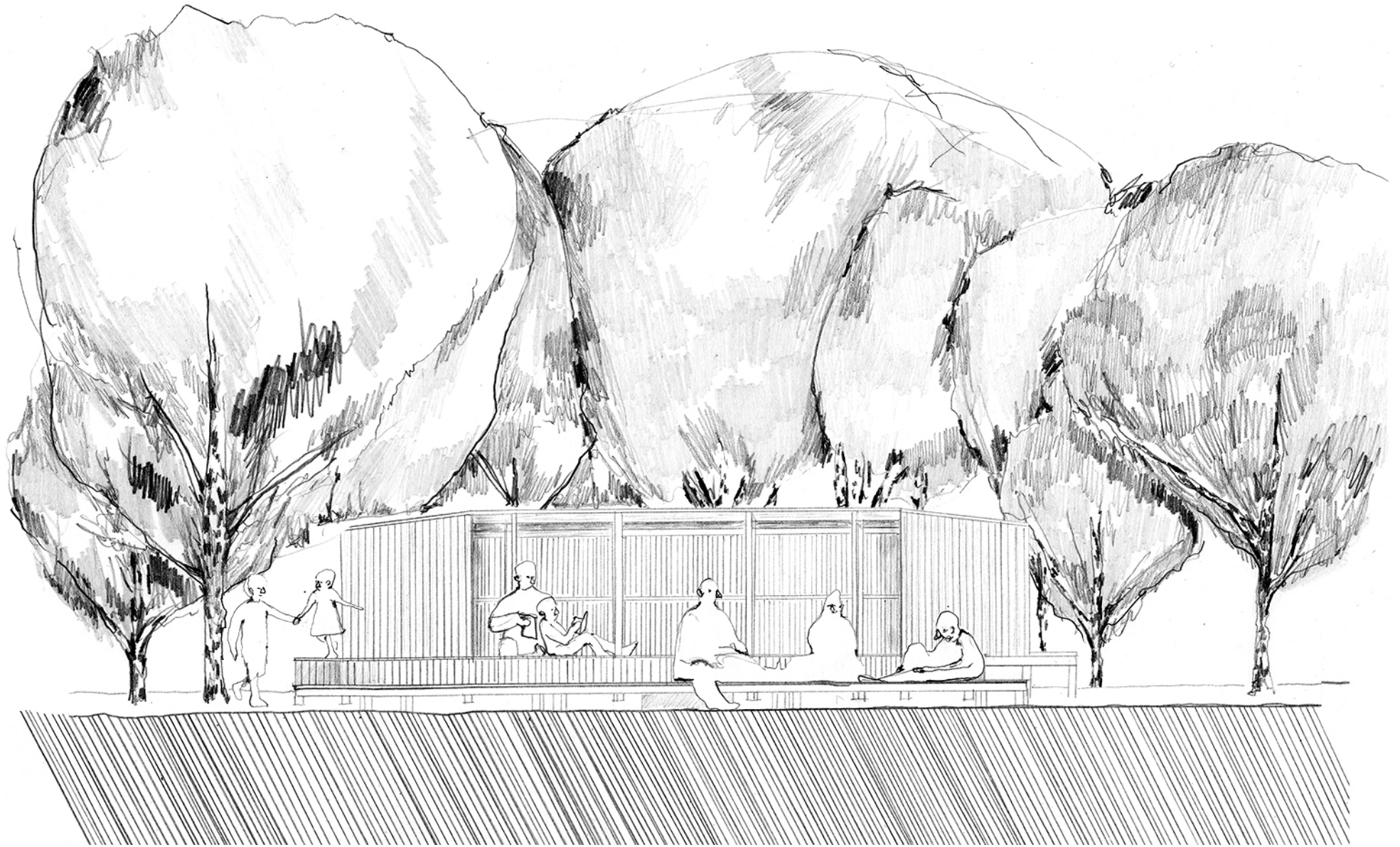

Bordskivan kan tas av
och bli grillplats.

Vila

Sektion
1:50

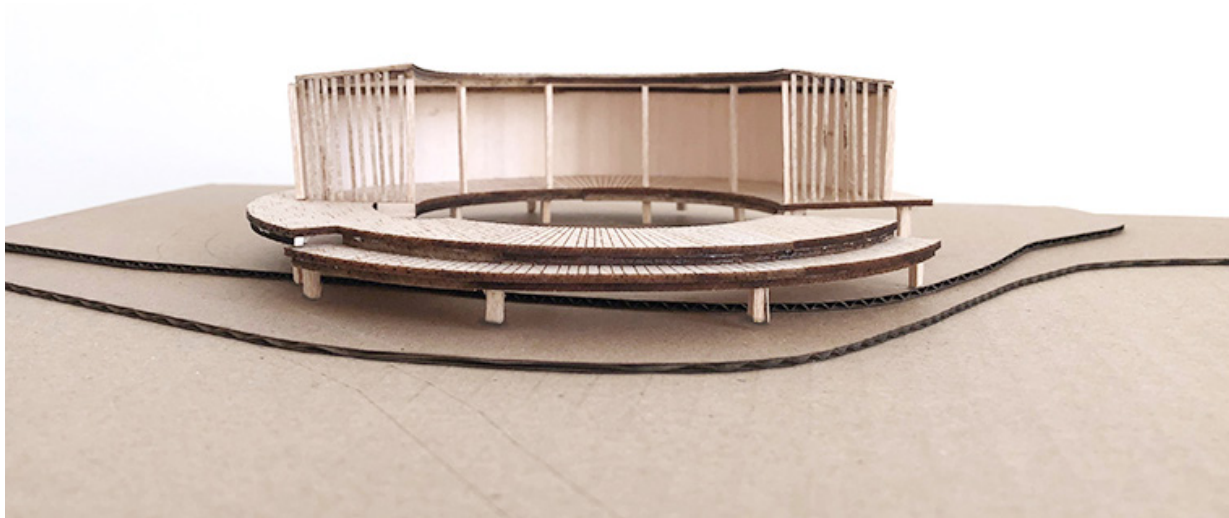

Fasad 1:50

Fasad mot nordöst

Fasad mot sydväst

Fasad mot sydöst

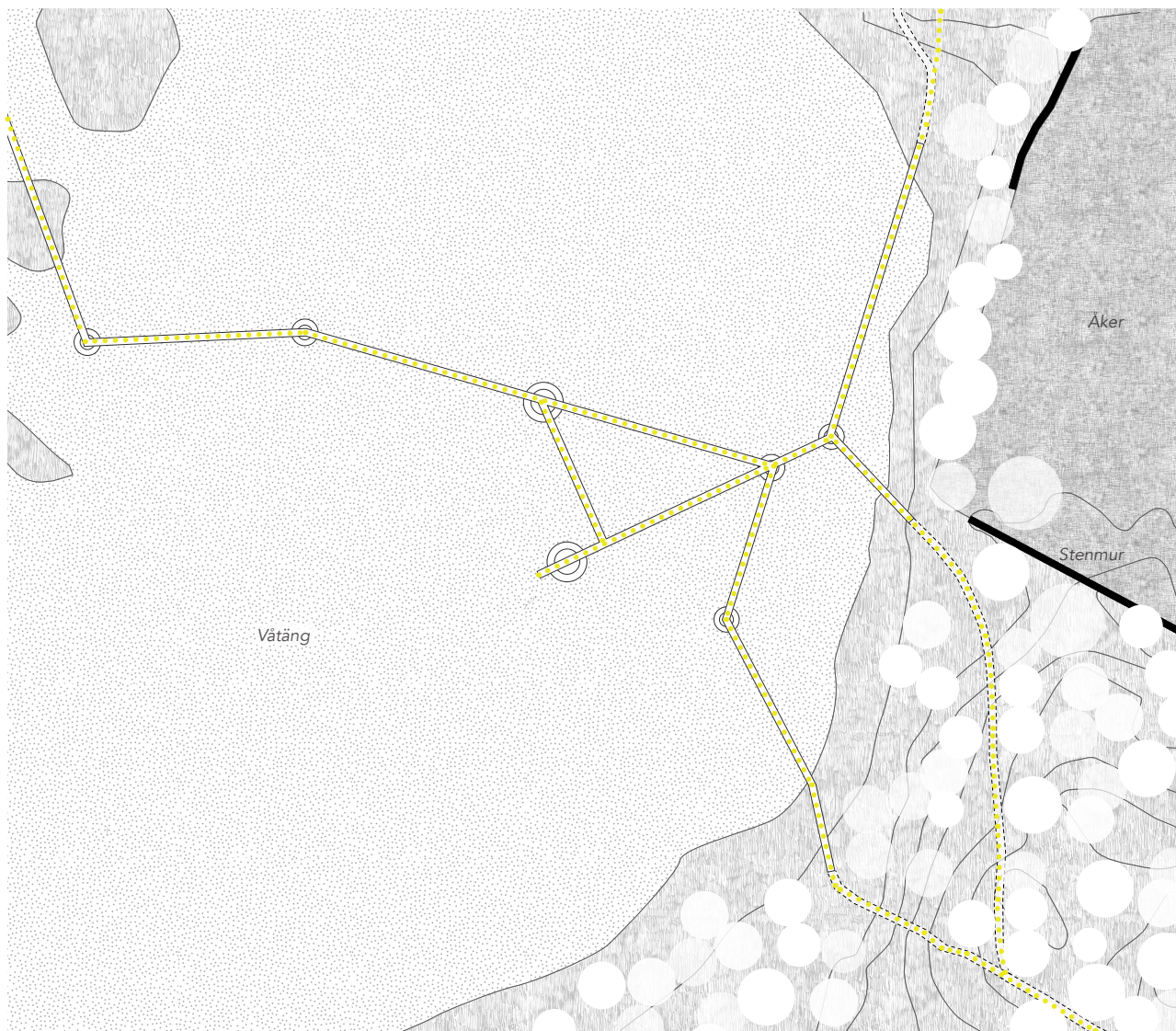

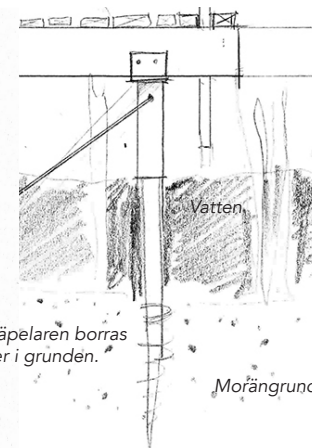
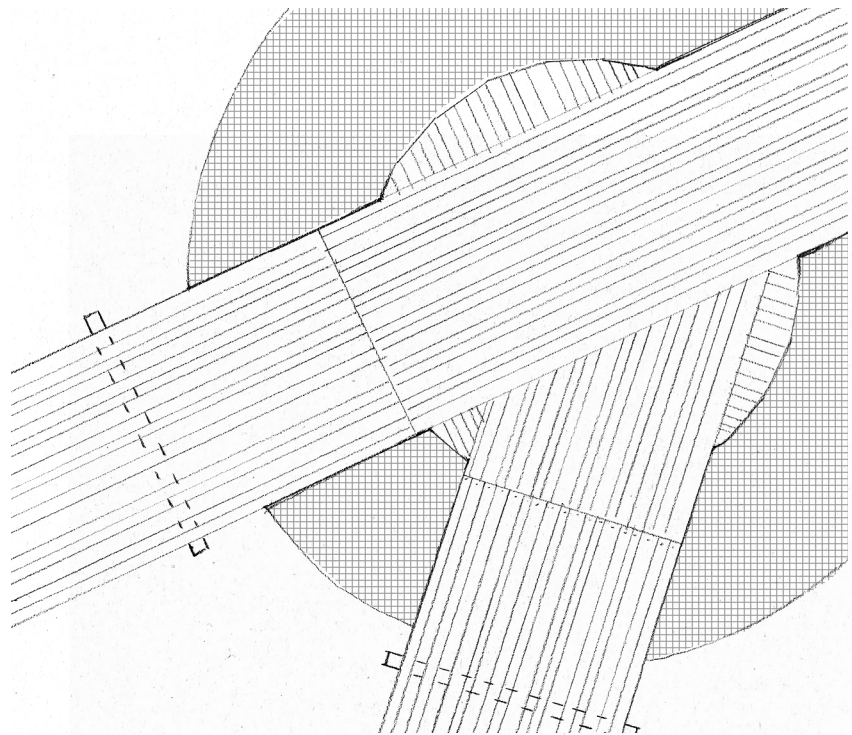
Upptäcka i våtäng

Du har de ekbevuxna hagmarksbackarna, fornlämningarna och fåren i ryggen när du passerar genom tät vegetation av ljung och enbuskage som snart övergår till ett tyst öppet blött landskap på 10 hektar. En träpassage tar dig med iväg ut i det öppna rummet. De blöta partierna varierar i storlek och många delar göms under vassen som växer här. Rummet är en biotop för många fågelarter och har du tur kanske du stöter på den rödlistade pungmesen eller rördromen.

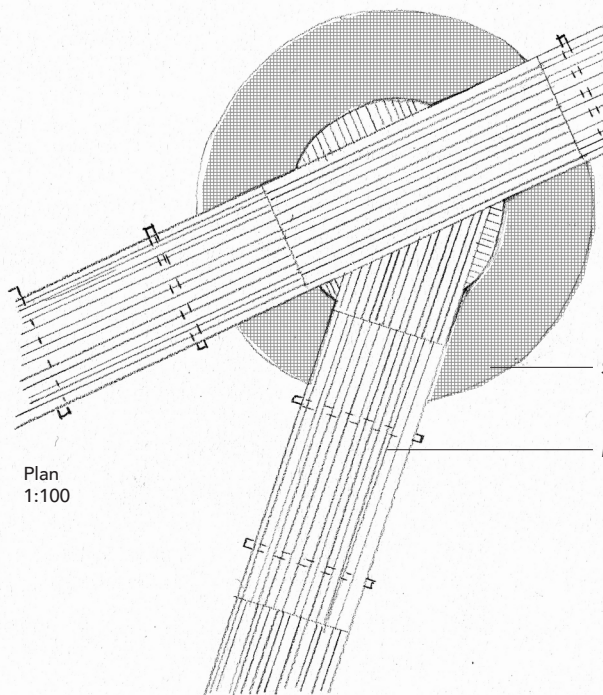
Plan
1:50

Stålgaller

Furu

Plan
1:100

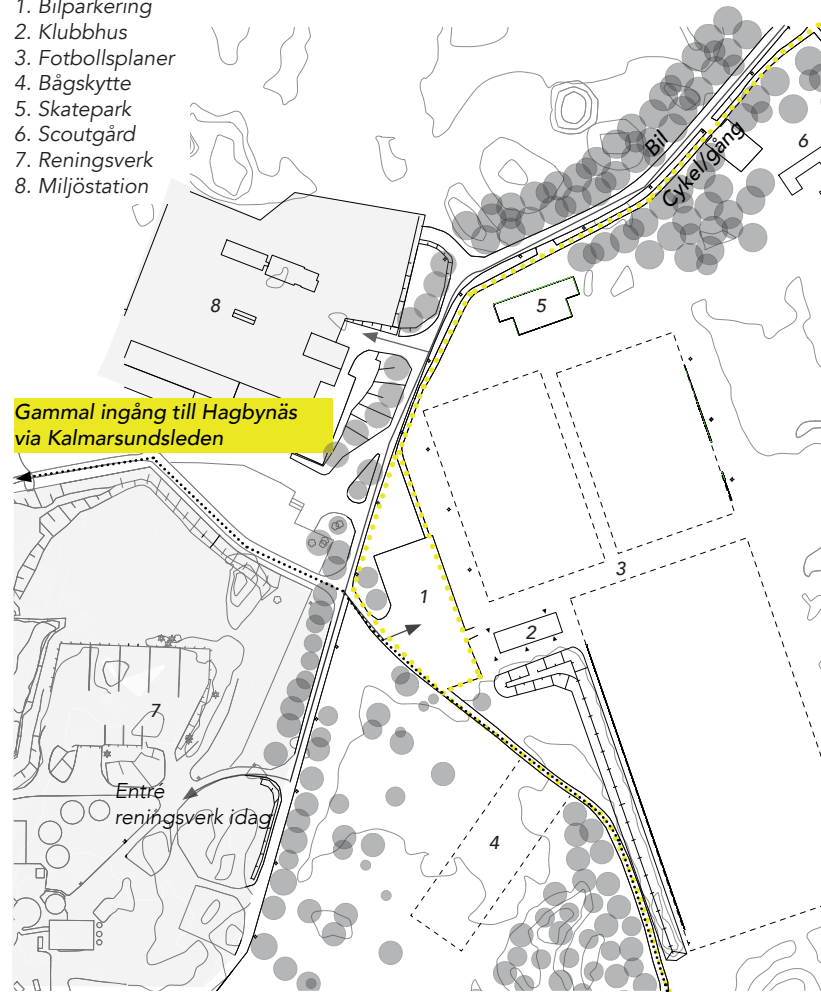
Lågvatten

Högvatten

Tidigare angöringspunkt

1. Bilparkering
2. Klubbhus
3. Fotbollsplaner
4. Bågskytte
5. Skatepark
6. Scoutgård
7. Reningsverk
8. Miljöstation

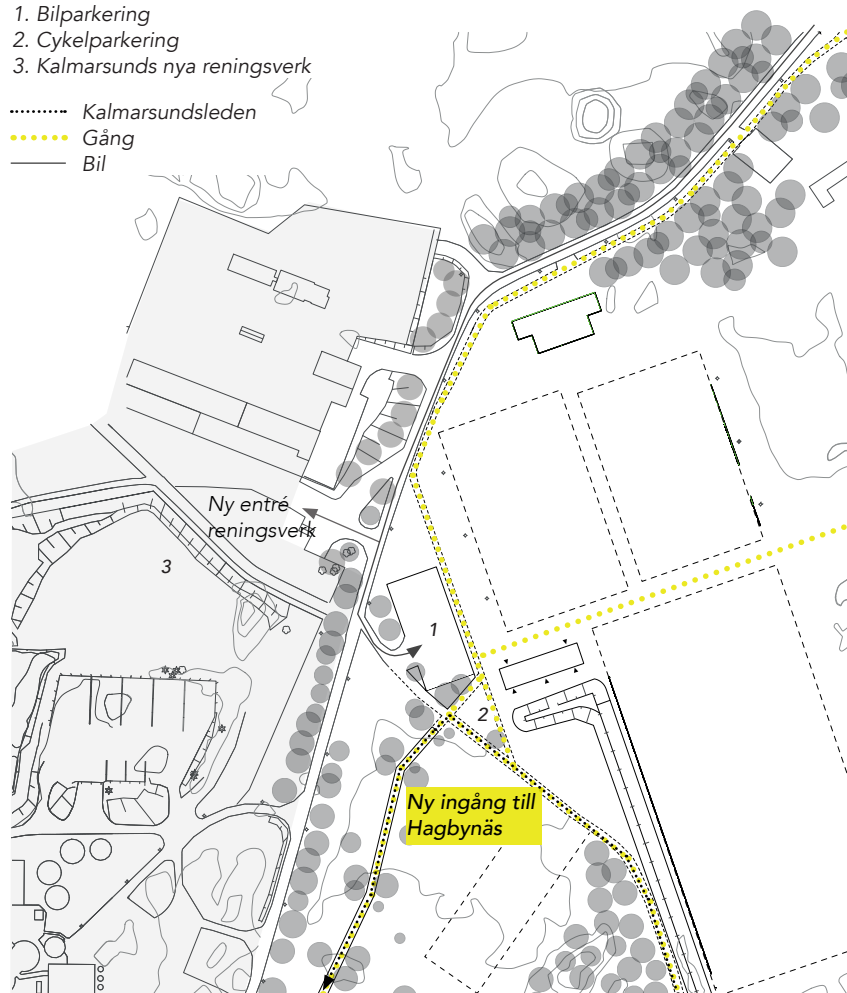

- Idag är ingången till området otydlig och passerar mellan reningsverket och miljöstationen. Den kommer även försvinna inom några år då reningsverket behöver marken i sin expansion av sin verksamhet och miljöstationen flyttar.
- Här finns även en stor och odefinierad bilparkering och ingen cykelparkering.

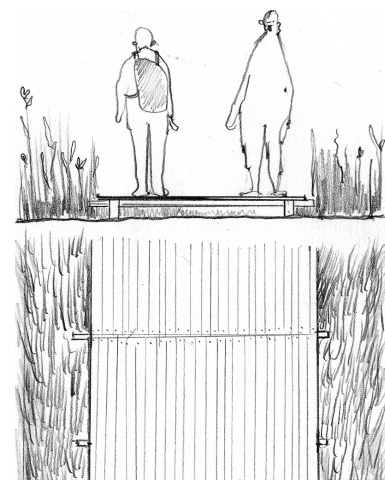
Ny angöringspunkt

1. Bilparkering
2. Cykelparkering
3. Kalmarsunds nya reningsverk

..... Kalmarsundsleden
..... Gång
—— Bil

- Reningsverket har byggt ut och utvecklat sin verksamhet. Vilket innebär att den gamla ingången till Hagbynäs är borta.
- I mitt förslag drar jag ner ingången mot Kalmarsund genom knähögt gräs mellan björk och buskar längs en träspång.
- Ny cykelparkering söder om bilparkeringen.
- Tydligare separering av bil och cykel.

Träpassagen som visar vägen mot Kalmarsund genom högt gräs, buskar och björk.

Framkomlighet

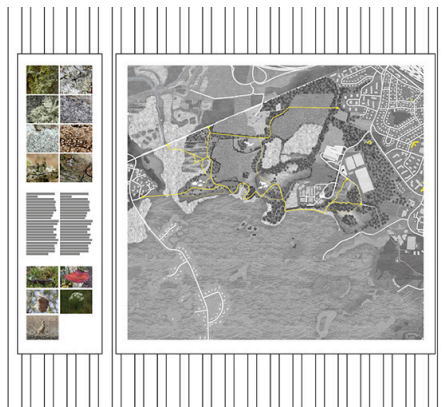
Området lider av en brist på sammanhang eftersom vissa delar har en frodig undervegetation som begränsar framkomligheten. Besökaren behöver därför hjälp på vägen för att kunna ta sig runt utan att blir alltför lerig eller tappa orienteringen i landskapet.

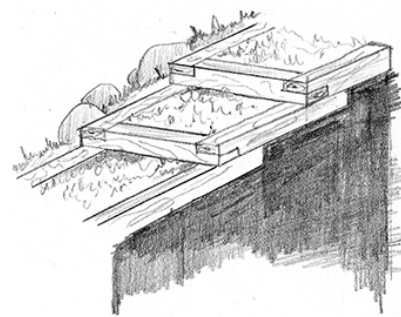
Stättor tar dig över avgränsningarna till hagarna.

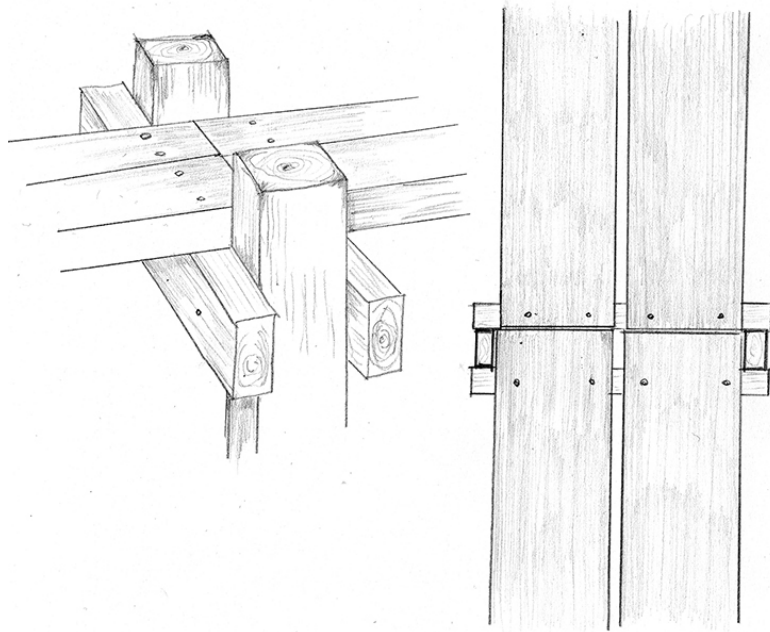
Vägvisare

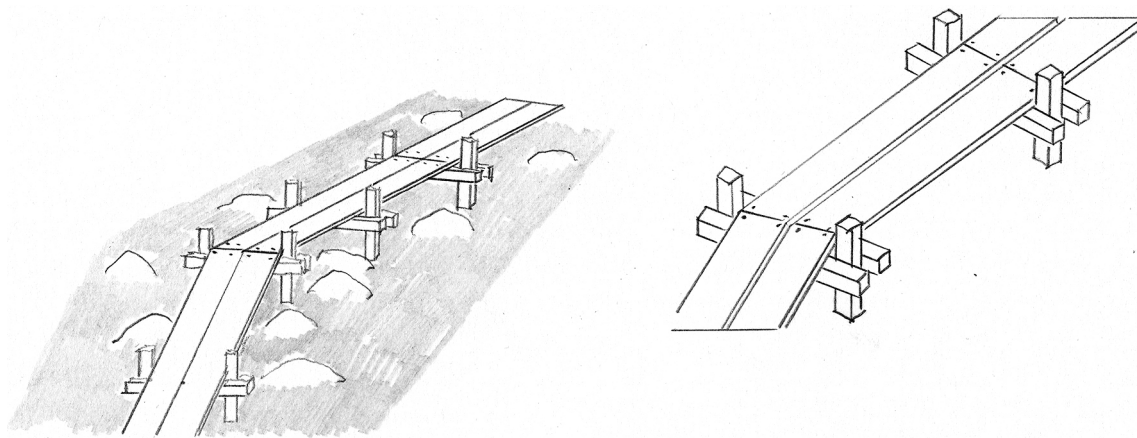
Informationspunkt vid varje entré. Om landskapet och leden.

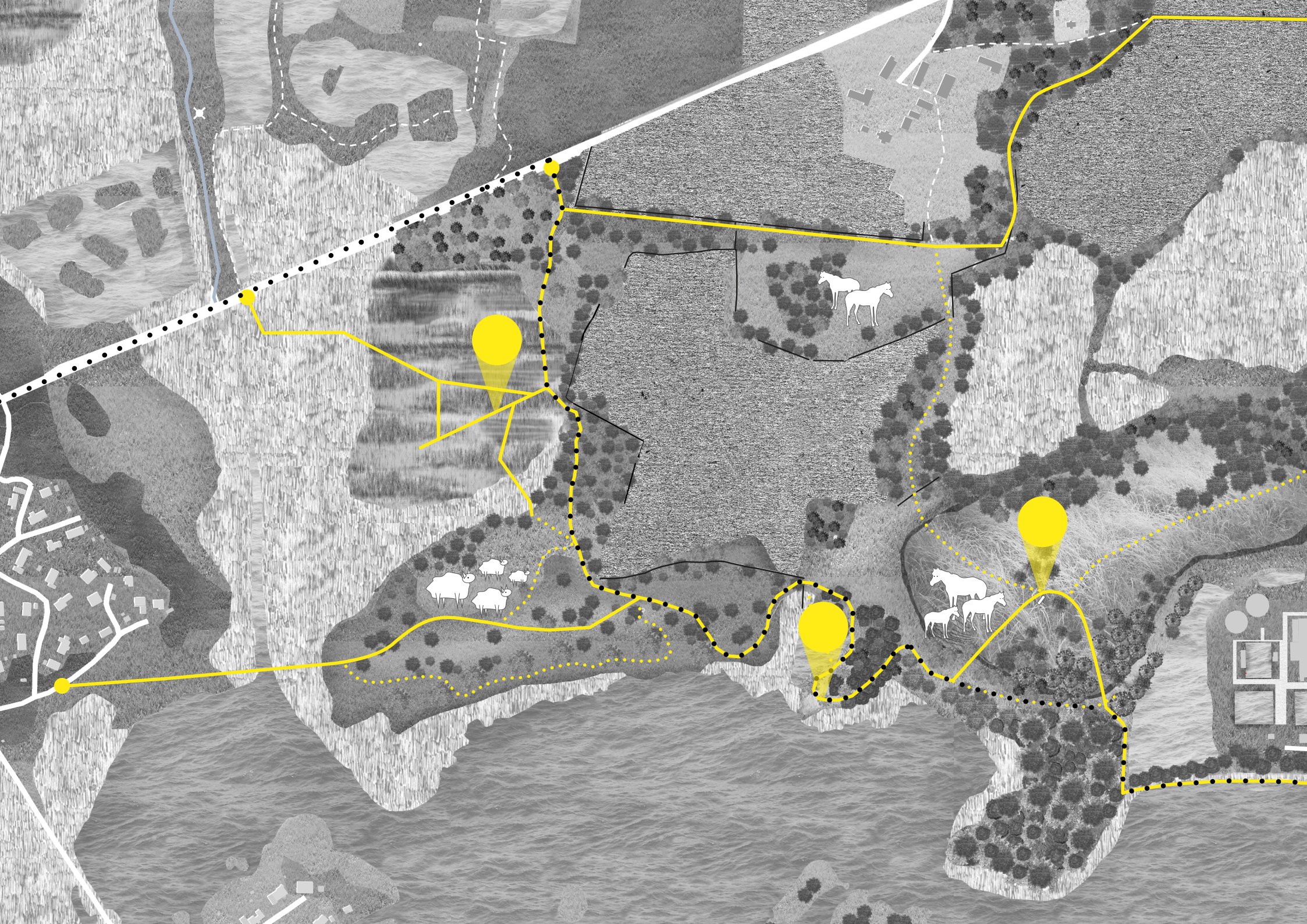

Trappa upp- och nedför den västra deponin.

Spänger tar dig över svåråtkomliga och våta partier.

P

Reflektion

En undersökning av rum och människans rörelse i Hagbynäs. Så blev titeln. Den har bytts ut ett antal gånger under arbetets gång på grund av att jag har haft svårt att sätta fingret på vad jag egentligen har undersökt då arbetet bara växte och blev så pass omfattande. En annan titel har varit "etablering av en vandringsled i Hagbynäs", den berättar dock bara om rörelsen och inte om rummen som jag undersökt.

Det tog lång tid för mig att sätta ramarna för vad projektet skulle landa i. När kommunen introducerade Hagbynäs för mig hade jag ingen relation till området men efter bara ett besök kände jag mig kär i platsen. Hur hade jag inte hört om detta område tidigare? Med sina höjdryggar med fantastisk utsikt över skärgården, hagmarksbackar och fornlämningar som vilar på gammal rullstensås, den stora våtängen och de betande hästarna och fåren som bidrar med liv och värme.

Det var först efter flera platsbesök och dokumenterande som någon slags uppfattning av projektidé började ta form. Jag ville synliggöra landskapet genom mindre tillägg på något sätt. Jag kände att det saknades. Jag ville vidröra landskapets olika lager av rum, ljus, vind, rörelse och det som växer. Studera rummen genom min kropp och känsla där och då.

Under de första besöken kände jag ett kravlöst sökande efter subjektiva intuitioner och fritt skapande istället för att hitta objektiva riktlinjer som sen tvunget skulle generera god arkitektur. Detta kravlösa sökande var något som jag tog med in i skissprocessen. Att experimentera fritt utan att veta vad skisserna skulle leda till som för en början kändes lustfyllt och inspirerande kändes efter ett tag frustrerande och tidskrävande. De former som uppstod i modell och på papper spretade och saknade förankring i platsen. Jag tog tillvara på frustrationen, släppte experimenterandet och satte mig istället ner och tvingade fram

ett manér. I detta fall slutade det upp i fyra rum i landskapet som för mig illustrerade hela Hagbynäs där jag valde att lägga allt fokus på.

När arbetet har upplevts oinspirerande och motsträvigt har jag försökt återkomma till känslan som jag kände första gången jag besökte platsen. Det blev en metod för mig att zooma ut och få distans vilket har bidragit till ett lustfyllt arbete med mycket hjärta.

Att få möjlighet att lägga mycket tid på platsundersökningen var högt prioriterat på listan att göra redan från start. I skolprojekt och i yrkeslivet så finns den tiden oftast inte vilket i vissa fall resulterar i "cypaste" och snabba design-beslut med risk att bli själlöst, tråkigt och konventionellt. Konventionellt behöver för den sakens skull inte vara något negativt, det handlar såklart också om designbeslut baserade på tidigare erfarenheter vilket

är viktigt. Jag trodde att ju mer tid jag la på platsen desto enklare skulle det bli att komma fram till smarta lösningar och självklar design. Så blev det såklart inte, designutmaningen blev för mig svårare ju mer tid jag la på platsen då fler intryck hela tiden lagrades och skulle sorteras ut för att det överhuvudtaget skulle gå att få ut någonting i gestaltningsväg. Jag jobbade medvetet konstnärligt i de olika teknikerna fotografi, teckning och modell i olika skalor som sen fick komplettera varandra i mitt närmande av platsen.

Att arbeta med handen kändes naturligt då min känsla för platsen sipprade igenom bättre då. Till en början testade jag att arbeta digitalt i ritningsprogram men kände att det saknades något, föreställningen av platsen försvann bakom skärmen. Det blev platt, livlöst och jag hade svårt att förstå skalan. Arbetet kändes mycket mer inspirerande när jag släppte skärmen och istället helt fokuserade på teckningen, modellen och fotografiet.

Teckning är en teknik som jag har jobbat mycket med. Med den upptäcker jag detaljer, stämningar eller andra fenomen som jag annars inte hade lagt märke till. Antagligen för att den kräver mycket närvaro, jag tillåter mig själv att stanna upp, hitta en plats att sitta bekvämt på. All färg ersätts av grafitens svärta och naturens former uppenbarar sig. För mig blev närvaron av platsen tydlig i bilderna och minnet av rummen etsade sig snabbt fast.

Foto har jag inte arbetat med i samma utsträckning. Min erfarenhet är att med snabba tryck dokumentera min vardag genom en iPhone precis som så många andra idag. Det var inspirerande och lärorikt att arbeta medvetet med motivet och försöka att fånga känslan genom kameralinsen vilket var svårt. Ett fenomen jag la märke till var att det var en skillnad mellan bilderna som jag tog med mobilen och systemkameran. Med mobilen kunde jag se att jag främst hade fångat rörelsen genom

landskapet och sekvenserna i det medan fotona som var tagna med systemkameran var mer stilla och koncentrerade med fokus på detaljer och ljus. I den senare kände jag ett släktskap med teckningen och att de kompletterande varandra bra.

Att närma mig platsen genom modell fungerade bra som komplement till teckningen och fotot. Det var först då som min känsla för platsen successivt översattes till något materiellt. Det var svårt att skissa fritt utan att fokuset hamnade på formen. Delar som skulle sättas ihop medförde ofta tekniska modellbyggproblem som jag envisades med att försöka lösa vilket stannade upp skissprocessen som ju skulle vara ohämmad. Jag återkom kontinuerligt till fotona och teckningarna för att för att inte tappa bort kontexten och stämningen som jag ville åt.

Namnen på tre av fyra börjar med bokstaven "u" på tilläggen. Ut i vass, Utsikt, Vila och Upptäcka i våtäng. Tanken var till en början

att alla skulle börja på samma bokstav för att skapa en tydligare röd tråd. Jag ändrade senare uppfattning. Att det just blev vila som fick en annan bokstav var inte en slump, vila är just vila (ett avbrott). Den röda tråden finns kvar ändå.

Vad ledde min undersökning fram till?

Djupare förståelse för komplexiteten av inläsningen av en plats. Detta kan appliceras på alla platser i vår omvärld men enligt mig särskilt viktigt vad gäller platser med höga biologiska- och kulturhistoriska världen. Här lever inte bara vi utan här delar vi rum med andra arter, lager av minnen och sinnesförmåelser. För att kunna respektera och förstå en plats krävs det att man lär känna den. Närvara tillräckligt länge för att rötterna ska hinna ta sig och precis som med relationer så tar det tid.

Min arbetsprocess ser jag lite som en berättelse. I den vill jag inte beskriva om hur Hagbynäs är eller har varit, utan främst vilka känslor landskapet genererar. Arbetet har gått mycket på intuition och sakta har en värld av materialiserade känslor tagit form. Komplexiteten i hur jag sedan redovisar processen för andra och mig själv, som i mitt fall inte alls har varit linjär, är också något som har knådats fram under arbetets gång.

Ett undersökande arbete kan inte landa i ett färdigt förslag. Mitt undersökande har främst fokuserat på inläsningen av området och min process dit. Inte att skapa färdiga tillägg i landskapet. Mina tillägg kan istället ses som formbara och underlag för diskussion. Hur skapar man förutsättningarna för att ta in en plats? Vem dikterar egentligen villkoren? Och för vad?

Ett nästa steg i min undersökning hade varit att stanna kvar i mellanskan och den rumsliga beskrivning av den. Hur besökaren möter tilläggen och hur det känns kontrasterat till hur platsen kändes innan.

När jag i efterhand betraktar mitt arbete ser jag hur mina fyra tillägg är besläktade med varandra. De lever i samma landskap precis lika mycket som pungmesen och den rosa skärreven. Jag vill lyfta upp dem och låta de stå bredvid varandra på samma hylla. Fyra tillägg som berättar olika historier och är precis lika viktiga. De funkar nästan lika bra som objekt men formen talar om att de kommer från rum med olika förutsättningar och vill tillbaka till sitt naturliga habitat.

Fotnoter

s. 12

1. Naturvårdsprogram. (1997).
2. Exklusivt liv i ekskogen. (2013).
3. Grönstrukturplan för Kalmar stad. (2011).
4. Naturvårdsprogram. (1997).

s. 14

1. Översiktsplan för Kalmar Kommun. (2013).

s. 16

1. Vandra och cykla längs Kalmarsundsleden. (2016).

s. 19

1. Cap de Creus. (Hämtat 19-05-14).

s. 20

1. Stilgoe, John. R. (1994).

Källor

Cap de Creus EMF Landscape Architecture. <http://www.landezine.com/index.php/2011/03/tudela-club-med-restoration-in-cap-de-creus-by-emf-landscape-architecture/> (Hämtat 19-05-14).

Göransson, Emma. (2015). *Platsens poetik - ett konstnärligt forskningsprojekt om gröna platser och tillhörighet*.

Kalmar Kommun. Naturvårdsprogram. (1997). <https://kalmar.se/download/18.3d99d73715c38c8a9e14a9c/1496845750280/naturvardsprogram-for-kalmar-kommun-beskrivande-del.pdf> (Hämtat 2019-05-14).

Kalmar kommun. Planprogram för rekreationsområdet Skärgårdsparken. (2008). <http://docplayer.se/23340380-Planprogram-for-rekreatiomsomradet-skargardsparken.html> (Hämtat 2019-05-14).

Kalmar Kommun. Grönstrukturplan för Kalmar stad. (2011). <https://kalmar.se/download/18.3d99d73715c38c8a9e14b09/1496846551475/gronstrukturplan.pdf> (Hämtat 2019-05-14).

Kalmar kommun. Vandra och cykla längs Kalmarsundsleden. (2016). <https://kalmar.se/download/18.4c0e6bd81645eb6ab3c168/1530792855952/Kalmarsundsleden2018.pdf> (Hämtat 2019-05-14).

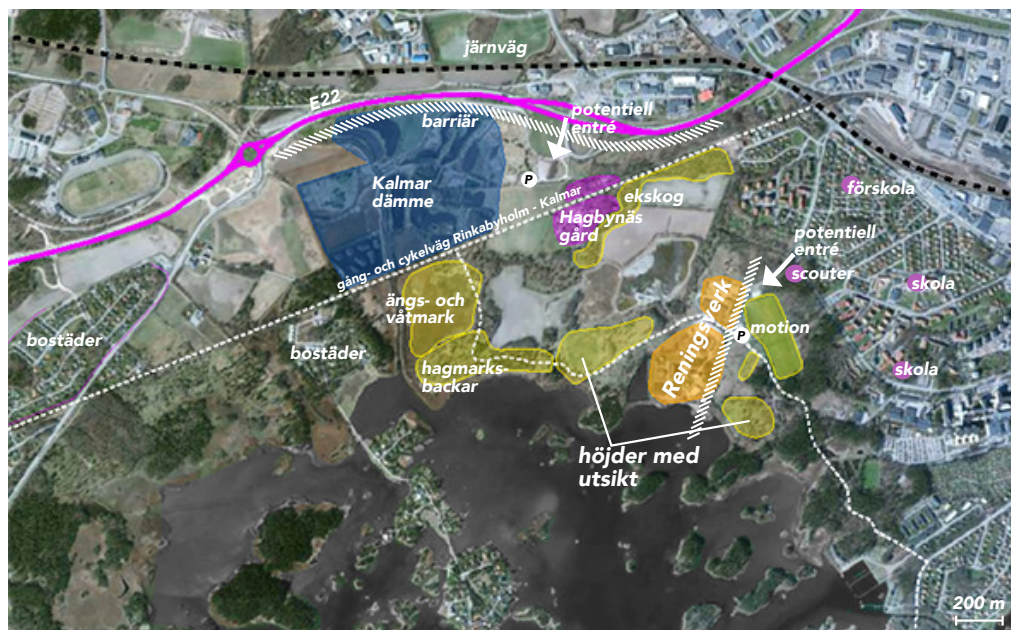
Samhällsbyggnadsnämnden. Exklusivt liv i ekskogen. (2013). https://www.kalmar.se/download/18.3d99d73715c38c8a9e12da8/1496317836473/Exklusivt_liv_i_ekskogen_v5_lowres.pdf (Hämtat 2019-05-14).

Stilgoe, John. R. (1994). *The poetics of space*. Gaston Bachelard. Boston: Beacon Press <https://sites.evergreen.edu/wp-content/uploads/sites/88/2015/05/Gaston-Bachelard-the-Poetics-of-Space.pdf> (Hämtat 2019-05-14).

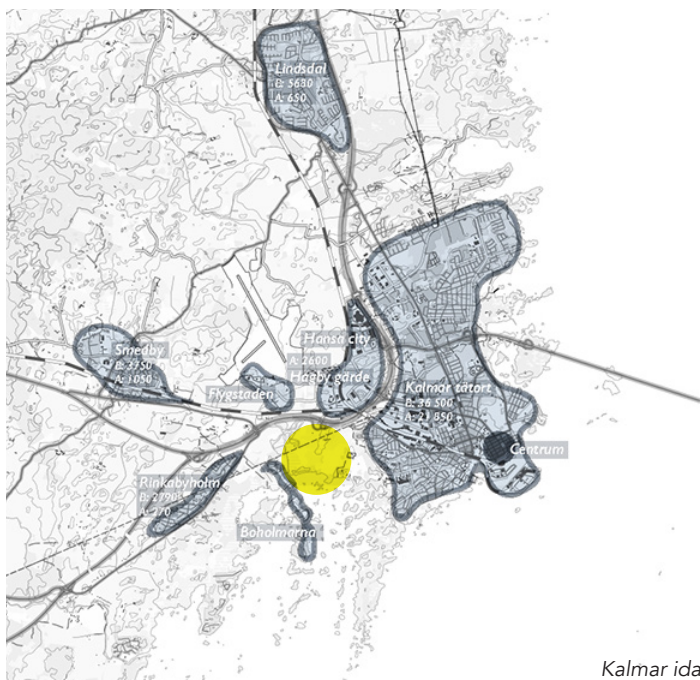
Strandskogen Arninge Ullna. <http://www.landezine.com/index.php/2018/05/strandskogen-arninge-ullna-by-topia/> (Hämtat 19-05-14).

Översiktsplan för Kalmar Kommun. (2013). https://www.kalmar.se/download/18.5830fa4e15bf250a09e8a0/1494847175077/hela_op.pdf (Hämtat 2019-05-14).

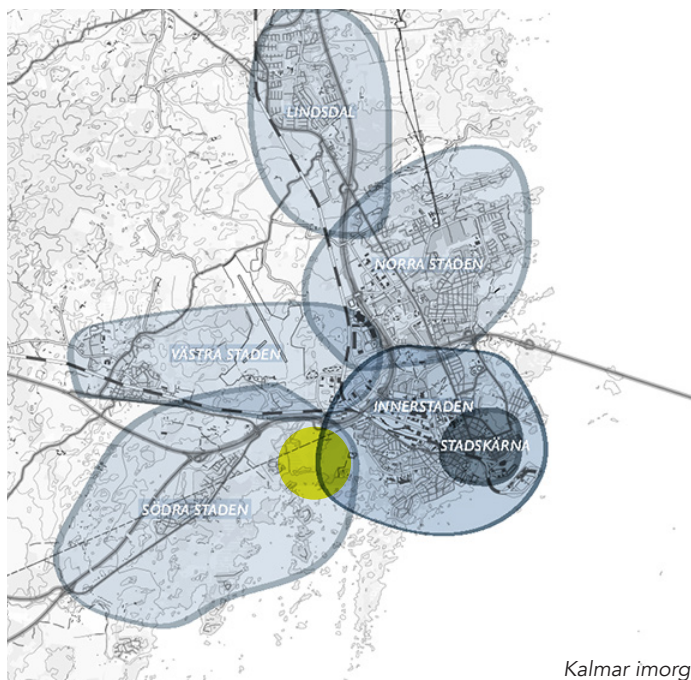
(Detaljplan för Vesholmarna, Kalmarsundsverket. Finns på Driven!)

Kalmar idag

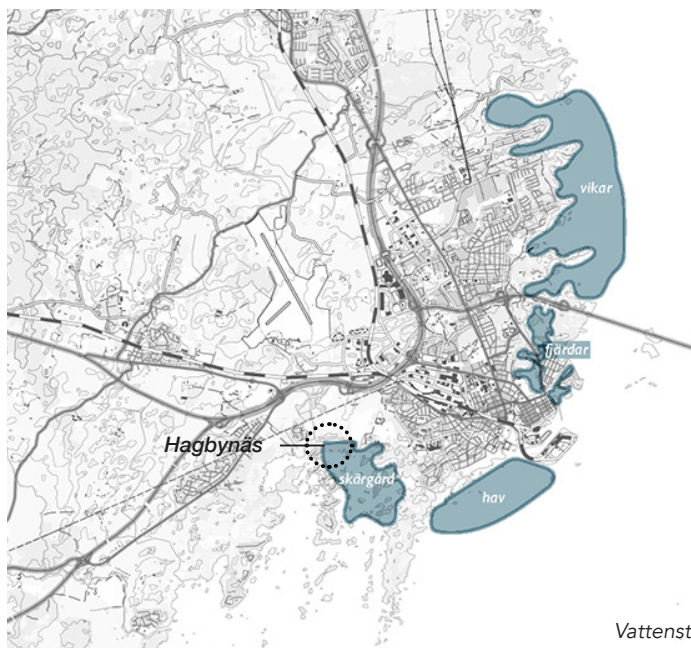

Kalmar imorgon

- Hagbynäs kulturlandskap behöver synliggöras
- En stad som växer
- Knyta samman staden
- Behov av rekreation

Rekreatiomsområden

Vattenstad

Blodrot

Ängsviol

Svalting

Gökärt

Bladvass

Fyrkantig johannesört

Fältarv

Säv, Kolvass

Stor Igenknopp

Svärdsllilja

Tall

En

Ljung

Ek

Björk

Brushane

Rosenfink

Brun kärrhök

Varfågel

Sävsparv

Sädessärla

Rörsångare

Ladusvala

Grågås

Sothöna

Vattenrall

Skäggmes

Rödlistade arter

Slidslilja

Oxtungsvamp

Tofsvipa

Rödbena

Sandödl

Hjälmbrösklav

Parknål

Blyertslav

Gulärla

Enkelbeckasin

Pungmes

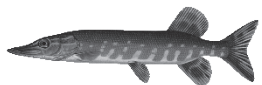
Liten blekspik

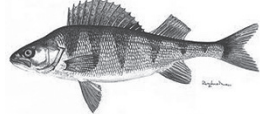
Gul dropplav

Kraterorangelav

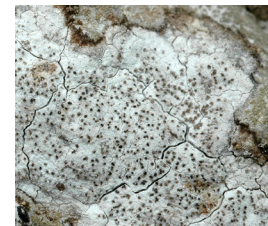
Gädda

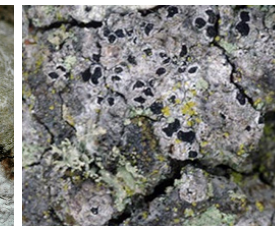
Aborre

Rördrom

Gammelekslav

Rosa skärelav

Trubbig Brösklav

